

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تعلیمات اجتماعی

سال دوم دوره راه‌نمایی تحصیلی

مرحله دوم تعلیمات عمومی

این کتاب براساس نظرها و پیشنهادهای ارائه شده از سوی صاحب نظران، دبیران، سرگروه‌های علوم اجتماعی و دانش‌آموزان برای چاپ ۱۳۸۶ اصلاح گردیده است.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب: تعلیمات اجتماعی دوم راهنمایی - ۱۲۲

مؤلفان: حسن ملکی، علی انتظاری و محمد مهدی ناصری

ویراستار: افسانه حجتی طباطبائی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶۰۸۸۳، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

تصویرگر، طراح گرافیک و طراح جلد: طاهره حسن‌زاده

عکاس: زنده‌یاد مهدی محسنی آهونی، محمد رضا نورمحمدبیک

صفحه‌آرا: شهرزاد قنبری

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

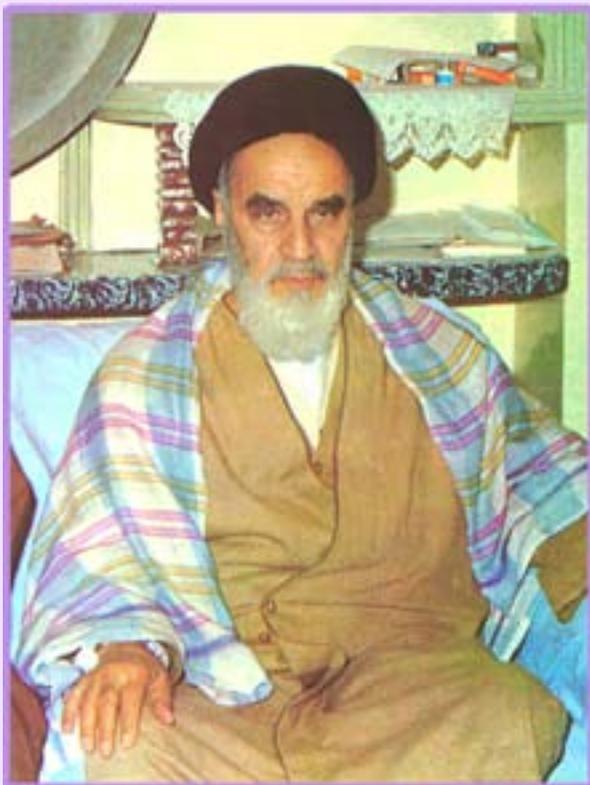
تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۴۴۵/۶۸۴

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار: ۱۳۹۱

حَقّ چاپ محفوظ است.

شابک ۲-۱۱۲۴-۰۵-۹۶۴ ISBN 964-05-1124-2

شما جوانان برومند، شما محصلین ارجمند که امید من هستید و نوید من
هستید، باید در هر جا که هستید، در هر جایی از ایران که هستید باید بیدار
باشید، با بیداری از حقوق خودتان دفاع کنید.

امام خمینی(ره)

فهرست

- ۲ فصل اول - گروه، خانواده و مؤسسه**
- ۴ درس اول: ما عضو چه گروه‌هایی هستیم؟
۱۲ درس دوم: چرا مؤسسات مختلف به وجود آمده‌اند؟
- ۱۸ فصل دوم - بانک**
- ۲۰ درس سوم: چرا با دیگران داد و ستد می‌کنیم؟
۲۵ درس چهارم: بانک در زندگی ما چه نقشی دارد؟
- ۳۰ فصل سوم - شهرداری**
- ۳۲ درس پنجم: چرا باید محیط‌زیست خود را پاکیزه و زیبا نگه‌داریم؟
۳۸ درس ششم: شهرداری در زندگی ما چه نقشی دارد؟
- ۴۶ فصل چهارم - راهنمایی و رانندگی**
- ۴۸ درس هفتم: چرا قوانین و مقررات را رعایت می‌کنیم؟
۵۲ درس هشتم: راهنمایی و رانندگی در زندگی ما چه نقشی دارد؟
- ۵۸ فصل پنجم - پست**
- ۶۰ درس نهم: چرا با یک‌دیگر ارتباط برقرار می‌کنیم؟
۶۶ درس دهم: پست در زندگی ما چه نقشی دارد؟
- ۷۲ فصل ششم - جمعیت هلال احمر - بیمه**
- ۷۴ درس یازدهم: چرا با یک‌دیگر همدلی می‌کنیم؟
۷۸ درس دوازدهم: چه راه‌هایی برای همدلی با دیگران وجود دارد؟

تشکر و قدردانی

وظیفه‌ی خود می‌دانیم از وزارت‌خانه‌ها، نهادها یا مؤسسات زیر که با تکمیل و ارسال پرسش‌نامه‌ها مؤلفان این کتاب را یاری نمودند، قدردانی کنیم.

– بانک مرکزی جمهوری اسلامی (اداره‌ی آموزش)

– بانک ملی ایران

– بنیاد شهید و امور ایثارگران

– سازمان تأمین اجتماعی

– سازمان جوانان جمعیت هلال احمر

– سازمان حفاظت محیط‌زیست

– سازمان میراث فرهنگی

– شهرداری تهران

– قوه‌ی قضاییه

– کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره)

– معاونت راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی

– وزارت دادگستری

– وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

از همه‌ی صاحب‌نظران، کارشناسان گروه‌های آموزشی درس علوم اجتماعی، معلمان، اولیا و هم‌چنین دانش‌آموزانی که پس از مطالعه‌ی کتاب، پیشنهادهای ارزنده‌ای برای اصلاح آن ارائه فرمودند، صمیمانه تشکر می‌کنیم.

مؤلفان

همکاران عزیز

با آرزوی توفیق بیش‌تر برای شما، ضروری می‌دانیم در مورد اهداف و ویژگی‌های کتاب تعلیمات اجتماعی سال دوم دوره‌ی راهنمایی مواردی را یادآور شویم.

همان‌طور که اطلاع دارید، آشنا ساختن دانش‌آموزان با وظایف اجتماعی خود به‌عنوان شهروندان جامعه، هدف اصلی کتاب‌های تعلیمات اجتماعی را تشکیل می‌دهد. برای این که دانش‌آموزان برای یادگیری وظایف اجتماعی خود انگیزه‌ی بیش‌تری پیدا کنند، «نیاز انسان به دیگران» را به‌عنوان یک محور اصلی زندگی اجتماعی مورد توجه قرار دادیم و هدف‌های آموزشی را بر این محور اصلی تنظیم کردیم؛ یعنی، اگر محتوای تعلیمات اجتماعی دوره‌ی راهنمایی را به‌یک تسبیح تشبیه کنیم، «نیاز انسان به دیگری» نخ تسبیح و هدف‌ها و مفاهیم کتاب، دانه‌های آن تسبیح‌اند؛ بر این اساس، در کتاب تعلیمات اجتماعی اول راهنمایی، ابتدا نیازمند بودن انسان و سپس ضرورت رفع نیازهای او مطرح شده است و بعد «خانواده» و سپس «گروه» به‌مثابه‌ی دو عاملی که در رفع نیازهای انسان تأثیر اساسی دارند، آموزش داده می‌شوند. در درس‌های خانواده و انواع گروه سعی بر این است که دانش‌آموزان آگاهی یابند که به‌خانواده و گروه‌ها احتیاج دارند و اگر بخواهند رابطه‌ی سالمی با آن‌ها داشته باشند و نیازهای اجتماعی خود را در فضایی سالم برطرف نمایند، باید به وظایف اجتماعی خود نسبت به اعضای خانواده و گروه عمل کنند.

در کتاب تعلیمات اجتماعی دوم راهنمایی، سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی مختلف جامعه، عامل تأمین‌کننده‌ی نیازهای مختلف انسان‌ها و جامعه معرفی می‌شوند. در اثر پیچیدگی نیازهای اجتماعی، خانواده و گروه‌های کوچک قادر به رفع نیازهای افراد نیستند و الزاماً سازمان‌های اجتماعی گوناگونی در جامعه به‌وجود آمده‌اند. هر یک از این سازمان‌ها در برابر مردم وظایفی برعهده دارند و باید نیازهای خاصی را رفع کنند. در مقابل، مردم (شهروندان جامعه) نیز در برابر سازمان‌ها وظایفی برعهده دارند. برای این که افراد جامعه بتوانند با هر یک از این سازمان‌ها ارتباط منطقی و سالمی برقرار کنند، باید نسبت به حقوق و وظایف متقابل سازمان‌ها آگاهی لازم را به‌دست آورند. البته طبیعی است که ما نمی‌توانیم همه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات اجتماعی را معرفی کنیم و قصد نداریم که عین اهداف و شرح وظایف هر یک از آن‌ها را در کتاب، مطرح کنیم بلکه با توجه به زمان تدریس و حجم مطالب موردنیاز کتاب، از بین سازمان‌های مختلف، مطالبی را که مستقیماً با یکی از نیازهای اساسی فرد و جامعه ارتباط دارند، برگزیدیم.

درباره‌ی وظایف آن‌ها نیز با توجه به سطح دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی، مواردی را برشمردیم تا دانش‌آموز با مطالعه‌ی آن‌ها با جایگاه و کارکرد سازمان یا مؤسسه‌ای آشنایی پیدا کند.

گفتنی است مطالب مربوط به سازمان‌ها و مؤسسات مطرح شده در کتاب همگی مستند به اطلاعاتی است که از پرسش‌نامه‌های ارسالی به سازمان‌ها به دست آمده است.

شورای برنامه‌ریزان در تهیه و سازمان‌دهی محتوای این کتاب بر مشارکت دانش‌آموزان در یادگیری مفاهیم اساسی و کسب توانایی برای به کارگیری آن‌ها بسیار تأکید داشته و آن را به مثابه‌ی یک اصل در یادگیری مورد توجه قرار داده است. به همین منظور، فعالیت‌های متنوعی در کتاب گنجانده شده است. این فعالیت‌ها نوعی فرصت یادگیری هستند و مشارکت دانش‌آموزان در انجام دادن آن‌ها موجب یادگیری عمیق‌تر می‌شود. فعالیت‌هایی به شرح زیر در کتاب گنجانده شده است.

۱- در ضمن هر درس، دو فعالیت با عناوین مختلف مانند بحث و گفت‌وگو کنید، نمونه بیاورید، دلیل بیاورید و... آمده است. انجام دادن این فعالیت‌ها با نظارت و هدایت شما و مشارکت دانش‌آموزان در جریان گفت‌وگوهای کلاسی میسر می‌شود. در پایان هر درس نیز یک فعالیت در نظر گرفته شده است. این فعالیت‌ها باید در خارج از کلاس به صورت فردی یا گروهی انجام شوند. لازم است دانش‌آموزان دفتر خاصی را به این فعالیت‌ها اختصاص دهند. پیشنهاد می‌شود در هر جلسه به طور اتفاقی از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید تا فعالیت خارج از کلاس خود را در کلاس ارائه دهند.

۲- در پایان هر درس، بخش «خلاصه کنید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، لازم است دانش‌آموزان هر یک به صورت فردی در خارج از کلاس، نکات مهم و اساسی درس را خلاصه کنند. سپس در جلسه‌ی بعد، با نظارت و هدایت شما این خلاصه‌ها با یک‌دیگر مقایسه و اصلاح شود. برای نمونه، در هر درس یکی از نکات مهم، ذکر شده است. «خلاصه‌نویسی» دانش‌آموزان را وادار می‌کند که درباره‌ی موارد مهم و غیرمهم تصمیم‌گیری کنند و در عین حال، آنان را در سازمان‌دهی و درک عمیق‌تر مفاهیم یاری می‌دهد.

۳- در متن هر درس، در جاهای مناسب سؤالاتی گنجانده شده است. هدف عمده از طرح این سؤالات، برانگیختن کنجکاوی دانش‌آموزان و فعال کردن آن‌ها در یادگیری مفاهیم و مهارت‌ها و رسیدن به هدف‌های مورد انتظار است.

۴- در انتخاب تصاویر و عکس‌ها به قابلیت آن‌ها در آموزش مفاهیم، القای ارزش‌ها و نیز

فعالیت دانش‌آموزان توجه شده است. توضیحات و سؤالاتی که در زیر تصاویر پیش‌بینی شده است، زمینه‌ی لازم را برای فعال کردن دانش‌آموزان فراهم می‌آورد.

۵ - عناوین اصلی هر درس به صورت سؤال است. این سؤال‌ها می‌توانند زمینه‌ای مناسب را برای فعالیت و مشارکت دانش‌آموزان ایجاد کنند. ضمناً عنوان بخشی از بعضی درس‌ها، به انتخاب دانش‌آموزان تعیین می‌شود. انتخاب این عنوان‌ها بهتر است به صورت گروهی و با مشارکت دانش‌آموزان انجام پذیرد.

۶ - در پایان هر درس، بخش «بپرسید و پاسخ دهید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش لازم است دانش‌آموزان به صورت فردی خارج از کلاس و بعد از مطالعه‌ی مجدد مطالب، چند سؤال اساسی درباره‌ی آن مطرح کنند و خود به این سؤالات پاسخ دهند. این فعالیت نیز باید تحت نظارت شما انجام شود. اهداف فصل‌ها و درس‌های مندرج در کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم، شما را در کار هدایت دانش‌آموزان یاری می‌دهد.

همکاران محترم توجه داشته باشند که هر یک از فعالیت‌های یاد شده می‌تواند در ارزش‌یابی مستمر این درس مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا همان‌طور که می‌دانید، در این نوع ارزش‌یابی، میزان مشارکت دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی، همکاری آن‌ها در کار گروهی، انجام دادن فعالیت‌ها، داشتن دفتر کار منظم، پرسش‌های کلاسی (کتبی و شفاهی) و ... هر یک با نظر شما دارای امتیاز خاصی است.

از همکاران محترم که همواره ما را از نظرها و پیشنهادهای خود بهره‌مند ساخته‌اند، درخواست می‌گردد، نظریات خود را درباره‌ی این کتاب نیز برای ما بفرستند. اعتقاد داریم که ارتباط بیشتر و نزدیک‌تر با شما یکی از عوامل اصلی بهبود برنامه‌های درسی است. در این راستا می‌توانید از طریق سایت گروه علوم اجتماعی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی به آدرس: http://social_sciences-dept.talif.sch.ir نیز اقدام نمایید.

والدین محترم

کتابی که در مقابل شماست، با شیوه و مطالبی نو برای آموزش فرزندان شما تهیه شده است. در درس‌های مختلف این کتاب تلاش ما در جهت ایجاد ارتباط لازم میان خانه و مدرسه بوده است؛ بر این اساس، بسیاری از فعالیت‌های یادگیری فرزند شما لازم است با همکاری شما والدین محترم انجام پذیرد. در این گونه موارد، از دانش‌آموز خواسته شده است که برای انجام دادن فعالیت‌ها از پدر، مادر یا دیگر اعضای خانواده کمک بگیرد.

هدف ما در ایجاد این ارتباط در سه محور خلاصه می‌شود:

- ۱- دانش‌آموز به عنوان عضوی از جامعه با وظایف خود در ارتباط با سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی بیش‌تر آشنا می‌شود و در این جهت به صلاحیت اجتماعی لازم دست می‌یابد.
 - ۲- بعضی مهارت‌های اجتماعی مانند توانایی برقراری ارتباط با دیگران، شرکت در گفت‌وگوها، استدلال، مشاوره و همکاری در او تقویت می‌شود و بدین وسیله می‌تواند در جامعه‌ی بزرگ‌تر، راه‌های کسب موفقیت را سریع‌تر و بهتر کشف کند.
 - ۳- از آن‌جا که در فعالیت‌های پیشنهاد شده در کتاب، دانش‌آموز پدر و مادر را پشتیبان و همراه خود می‌بیند، یادگیری در او با تأثیر و کارایی بیش‌تری صورت می‌گیرد.
- بنابر دلایل بالا، از والدین محترم تقاضا می‌کنیم که در درس‌های مختلف و به‌ویژه در مواردی که دانش‌آموز برای انجام دادن فعالیت‌هایی به کمک شما نیاز دارد، او را تا حد امکان راهنمایی کنید و با وی همراه و همگام باشید.
- امیدواریم که به خواست خدا و با یاری شما در امر تربیت اجتماعی دانش‌آموزان عزیز گام‌های مؤثری برداریم.

محل امضای والدین

دانش آموزان عزیز

کتاب تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی را در سال گذشته خواندید. آیا به نظر شما کتاب مفیدی بود؟ آیا مطالب آن به درد زندگی شما می خورد؟ آیا فهم مطالب کتاب برای شما آسان بود؟ آیا از تصاویر کتاب خوشتان آمد؟ ما سؤالات زیادی از شما داریم که اگر شما به آن ها جواب دهید، می توانیم کتاب درسی مناسبی برای شما بنویسیم؛ بنابراین، از شما عزیزان می خواهیم گاهی برای ما نامه بنویسید و از کتاب بگویید. می توانید آدرس ما را از معلم خود سؤال کنید. به هر حال در سال گذشته، یاد گرفتید که انسان موجودی نیازمند است و نیازهای مادی و معنوی دارد. دانستید نخستین گروهی که نیازهای انسان را تأمین می کند، اعضای خانواده است. بعد از خانواده انسان در بعضی گروه ها عضویت پیدا می کند و به کارهای گروهی مشغول می شود. اعضای گروه با همکاری نیازهای یک دیگر را رفع می کنند و زندگی کردن با دیگران را به افراد می آموزند. شما هم به تدریج بزرگ می شوید و در جامعه ی بزرگ تر عضویت پیدا می کنید. خانواده و گروه های همسالان نمی توانند نیازهای شما را برطرف کنند. خانواده می تواند لباس و غذای شما را تأمین کند اما قادر نیست علم و دانشی را که برای زندگی آینده ی خود به آن احتیاج دارید، به شما بدهد. خانواده می تواند در درون خانه نظم به وجود بیاورد اما نمی تواند در خیابان ها مراقب عبور و مرور ماشین ها و عابران پیاده باشد و نظم را در جامعه به وجود آورد. خانواده می تواند با یکی از اعضای خانواده که مشکلی دارد، همدردی و همدلی کند و او را یاری نماید ولی نمی تواند به تنهایی به کمک آسیب دیدگان از سیل و زلزله و امثال این ها بشتابد. خانواده ی شما می تواند در درون خانه امنیت ایجاد کند اما قادر نیست به تنهایی جلوی ظالمان، فاسدان و قانون شکنان را بگیرد و در جامعه امنیت به وجود آورد. به طور کلی، خانواده ها برای تربیت انسان هایی سالم و خدابرست زحمات زیادی می کشند ولی نمی توانند همه ی نیازهای زندگی امروزی انسان را برطرف کنند؛ بنابراین، به تدریج در جامعه های مختلف، سازمان ها و مؤسسات و ادارات گوناگونی به وجود آمده اند تا به این نیازها پاسخ گویند. این سازمان ها در ابتدا شکل ساده ای داشته اند ولی به تدریج کامل تر و پیچیده تر شده اند.

آشنایی افراد جامعه با مؤسسات اجتماعی مهم و شناخت وظایف و نقش افراد در برابر مؤسسات باعث می شود که بین افراد جامعه و مؤسسات رابطه ی صحیحی به وجود آید و نیازهای اقتصادی و اجتماعی به شکل بهتری رفع شوند. با توجه به این امر مهم انتظار داریم شما پس از مطالعه ی کتاب تعلیمات اجتماعی دوم راهنمایی با موارد زیر آشنا شوید.

- ۱- حد توانایی خانواده در رفع نیازهای انسان.
 - ۲- چگونگی پیچیده شدن زندگی اجتماعی و به وجود آمدن نیازهای اجتماعی جدید.
 - ۳- ناتوانی خانواده در رفع نیازهای اساسی زندگی اجتماعی.
 - ۴- مؤسسات و سازمان های اجتماعی مهم که در رفع نیازهای انسان نقش مهمی دارند.
- برای این که بتوانید بیش تر و بهتر از این کتاب استفاده کنید، چند نکته ی مهم را یادآوری می کنیم.

* در ضمن هر درس فعالیت‌هایی آمده است. برای انجام دادن این فعالیت‌ها، لازم است در گفت‌وگوهای کلاسی مشارکت داشته باشید. در پایان هر درس نیز یک فعالیت در نظر گرفته شده است. این فعالیت‌ها در خارج از کلاس انجام می‌پذیرد. لازم است دفتر خاصی به آن‌ها اختصاص دهید. برای انجام دادن بعضی از این فعالیت‌ها باید با اعضای خانواده‌ی خود نیز مشورت کنید.

* عنوان بخشی از بعضی درس‌ها به انتخاب شما و به صورت گروهی تعیین می‌شود. برای تعیین این عنوان‌ها در گفت‌وگوهای کلاسی مشارکت کنید.

* در پایان هر درس بخش «خلاصه کنید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش، لازم است نکات مهم درس را در خارج از کلاس خلاصه کنید. سپس در جلسه‌ی بعدی آموزش، این خلاصه‌ها در کلاس با یک دیگر مقایسه و اصلاح شود. برای نمونه یکی از نکات مهم هر درس ذکر شده است.

* در پایان هر درس، بخش «پرسید و پاسخ دهید» وجود دارد. برای انجام دادن این بخش شما باید به صورت فردی در خارج از کلاس و بعد از مطالعه‌ی دقیق مطالب، چند سؤال مهم درباره‌ی درس طرح کنید و سعی کنید خود به این سؤالات پاسخ دهید. برای نمونه نیز یک سؤال پیشنهاد شده است.

* در هر درس تصاویری وجود دارد که درباره‌ی آن‌ها سؤالی مطرح شده است. برای پاسخ دادن به این سؤالات در گفت‌وگوهای کلاسی شرکت کنید.

هدف این بوده است که شما بتوانید آموخته‌هایتان را در زندگی فردی و اجتماعی به کار گیرید. بدیهی است تنها با حفظ کردن مطالب، به این هدف نمی‌رسید. به همین جهت، در ارزش‌یابی این درس بر اندیشه، مشارکت و اظهار نظر شما تأکید شده است. این ارزش‌یابی به دو شکل انجام می‌گیرد:

الف - ارزش‌یابی در طول سال که شامل موارد زیر است:

- مشارکت در بحث و گفت‌وگوهای گروهی

- همکاری در کار گروهی

- انجام دادن فعالیت‌های خارج از کلاس به‌طور دقیق و داشتن دفترکار منظم برای آن

- پرسش‌های کلاسی به صورت شفاهی و کتبی

- انجام دادن کارهای اختیاری مانند ارائه‌ی مقاله، ابتکارهای علمی و هنری و ...

ب - امتحان پایان هر نیم سال که به صورت کتبی و براساس بارم‌بندی مشخص انجام می‌شود.

فصل اول

گروه، خانواده و مؤسسه

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

در راه نیکی و پرهیزکاری با یکدیگر همکاری کنید و هرگز در راه گناه و

خروج از قوانین الهی همکاری نکنید.

(مائده ۲)

شما در کتاب تعلیمات اجتماعی اول راهنمایی با بعضی از گروه‌هایی که در مدرسه یا محل زندگی‌تان تشکیل می‌شوند، آشنا شدید. از وظایف خود در برابر گروه‌هایی که در آن‌ها عضویت دارید، آگاهی یافتید و آموختید که کارهای گروهی باعث موفقیت انسان در امور مختلف زندگی می‌شود. هم‌چنین با اهمیت خانواده آشنا شدید و از وظایف اجتماعی خانواده از قبیل همکاری، نظم، مشورت، از خود گذشتگی و تحمل مشکلات و سختی‌ها آگاهی پیدا کردید.

در این فصل شناخت شما نسبت به گروه و خانواده بیشتر می‌شود. در درس مربوط به گروه، با ویژگی‌ها و تعریف گروه و گروه‌های نخستین و دومین آشنا می‌شوید. در درس خانواده از ناتوانی خانواده در رفع نیازهای اجتماعی و ضرورت به وجود آمدن سازمان‌ها و مؤسسات مختلف آگاهی می‌یابید.

ما عضو چه گروه‌هایی هستیم؟

نمونه بیاورید!

همه‌ی شما عضو یک «گروه کلاسی» هستید. در این گروه، شما با اعضای دیگر مشترکات زیادی دارید؛ بعضی از ویژگی‌های شما یکسان است یا دارای فعالیت‌های مشترک هستید.

چند نمونه از این ویژگی‌ها را برشمرید.

به چند نمونه از فعالیت‌های مشترکتان نیز اشاره کنید.

داشتن ویژگی‌ها و فعالیت‌های مشترکی را که نام بردید، شما را از دیگر کلاس‌ها و گروه‌ها جدا می‌کند؛ بنابراین، می‌توانیم بگوییم که داشتن **خصوصیات و فعالیت‌های مشترک** یکی از ویژگی‌های اصلی هر گروه است.

اعضای یک خانواده چه خصوصیت‌ها و فعالیت‌های مشترکی دارند؟

۱- در ضمن هر درس، فعالیت‌هایی با عناوین مختلف مانند بحث و گفت‌وگو کنید، نمونه بیاورید و ... آمده است. انجام دادن این فعالیت‌ها با نظارت و هدایت دبیر محترم و مشارکت دانش‌آموزان در جریان گفت‌وگوهای کلاسی میسر می‌شود. هم‌چنین بخشی از نمره‌ی ارزش‌یابی این درس، به میزان مشارکت دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی و انجام فعالیت‌ها اختصاص دارد. در این مورد به توضیحاتی که در مقدمه‌ی کتاب آمده است، توجه کنید.

- شما به راحتی می‌توانید با اعضای گروه کلاسی (هم کلاس‌های) خود رابطه برقرار کنید؛
- می‌توانید به راحتی با آن‌ها حرف بزنید؛
 - در مورد تکالیف درسی از یک دیگر پرسید؛
 - بعضی وقت‌ها دفتر یک دیگر را بگیرید؛
 - از آن‌ها راهنمایی بخواهید و
- این کارها را **روابط متقابل** می‌گویند. بنابراین یکی دیگر از ویژگی‌های هر گروه این است که اعضای گروه می‌توانند به راحتی با هم روابط متقابل داشته باشند.

آیا اعضای این گروه با هم روابط متقابل دارند؟ چرا؟

مقایسه و نتیجه‌گیری کنید

شما با افراد زیادی روابط متقابل دارید. روابط شما تنها به روابط با اعضای خانواده، دوستان و هم‌کلاسی‌های خود محدود نمی‌شود؛ برای مثال،

- هنگامی که سوار اتوبوس هستید، ممکن است با مسافر کناری خود دربارۀ

وضعیت آب و هوا و ... صحبت کنید.

- هنگامی که برای تماشای یک مسابقه به ورزشگاه می‌روید، ممکن است همراه

دیگران، تیم مورد علاقه‌ی خود را تشویق کنید.

این روابط را با روابطی که با اعضای خانواده، دوستان و هم‌کلاسی‌های خود دارید،

مقایسه کنید. چه تفاوت‌هایی دارند؟

آیا مسافران یک اتوبوس یا تماشاگران حاضر در یک ورزشگاه یک گروه را تشکیل

می‌دهند؟ چرا؟

در بسیاری موارد دیگر نیز می‌توانید خود را در کنار سایر مردم ببینید؛ با آن‌ها روابط متقابل هم داشته باشید ولی تشکیل یک گروه نمی‌دهید؛ در خیابان، صف‌ها، فروشگاه‌ها، پارک‌ها و

بنابراین می‌توانیم بگوییم که گروه عبارت از مجموعه‌ای از انسان‌هاست که دارای خصوصیات و فعالیت‌های مشترکی هستند و با هم روابط نسبتاً پایدار و منظمی دارند.

آیا افرادی که در هر تصویر مشاهده می‌کنید، یک گروه را تشکیل می‌دهند؟ چرا؟

مقایسه کنید

با توجه به تعریف «گروه» به این نتیجه رسیده‌اید که در گروه‌های گوناگونی عضو هستید. گروه‌های خانواده، دوستان، هنری، ورزشی یا گروه تعاونی مدرسه‌تان از آن جمله‌اند. البته احساس می‌کنید که رفتارها، روابط و حالات شما در همه‌ی این گروه‌ها یکسان نمی‌باشد. حال، این گروه‌ها را با توجه به تعداد اعضا، هدف، نوع روابط و طریقه‌ی عضویت در آن‌ها، با یک دیگر مقایسه کنید.

به خانواده و دوستان «گروه‌های نخستین» می‌گویند. در این نوع گروه‌ها روابط اعضای گروه با یک‌دیگر وفادارانه، صمیمانه و عاطفی است. این گروه‌ها کوچک‌اند و عضویت در آن‌ها به خاطر خود اعضای گروه است.

به نظر شما، این افراد عضو چه گروهی هستند؟ چرا؟

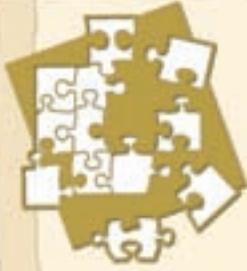
در مقابل، گروه‌های زیاد دیگری هستند که ویژگی‌های گروه‌های نخستین را ندارند؛ مثلاً اگر پدر یا مادر شما کارمند یک اداره باشد، با سایر کارکنان آن اداره یک گروه را تشکیل می‌دهند. این گروه را می‌توانیم «گروه اداری» بنامیم. گروه اداری با گروه خانواده و دوستان تفاوت‌های زیادی دارد؛ از جمله:

- تعداد اعضای آن معمولاً بسیار زیاد است ؛
- روابط گرم و صمیمی بین آن‌ها کم‌تر دیده می‌شود ؛
- همه‌ی آن‌ها برای تأمین مالی و ارائه‌ی خدمت عضو این گروه شده‌اند.

این تصویر را با تصویر صفحه‌ی ۸ مقایسه کنید؛ بین این گروه‌ها چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

همان‌طور که می‌بینید، بسیاری از رفتارها، حالت‌ها و روابط گروه‌های اولیه در «گروه اداری» و سایر گروه‌های نظیر آن دیده نمی‌شود. مؤسسات و سازمان‌های دولتی و خصوصی، دانشگاه‌ها و مدارس همگی از این نوع گروه‌ها هستند. این نوع گروه‌ها را «گروه‌های دومین» می‌نامند.

خلاصه کنید^۱

– اعضای یک گروه دارای خصوصیات و فعالیت‌های

مشترک زیادی هستند.

.....
.....
.....

پرسید و پاسخ دهید^۲

– کدام دسته از افراد زیر، گروه محسوب می‌شود؟ چرا؟ کدام یک گروه

محسوب نمی‌شود؟ چرا؟

الف – دانش‌آموزان پایه‌ی دوم راهنمایی

ب – کارکنان یک اداره

پ – بیماران حاضر در یک مطب

ت – بازیگران و دست‌اندرکاران تهیه‌ی یک مجموعه‌ی تلویزیونی

.....
.....
.....

۱– برای انجام دادن این بخش، لازم است نکات مهم درس را در خارج از کلاس خلاصه کنید. سپس در جلسه‌ی بعدی آموزش، این خلاصه‌ها در کلاس با یک دیگر مقایسه و اصلاح شود. برای نمونه یکی از نکات مهم هر درس ذکر شده است.

۲– برای انجام دادن این بخش، شما باید به صورت فردی در خارج از کلاس و بعد از مطالعه‌ی دقیق مطالب، چند سؤال مهم درباره‌ی درس طرح کنید و خود به این سؤالات پاسخ دهید. برای نمونه نیز یک سؤال پیشنهاد شده است.

فعالیت خارج از کلاس^۱

۱- برای تهیه‌ی یک نشریه‌ی دیواری، گروهی تشکیل دهید. برای انجام دادن این فعالیت بهتر است در ابتدا پاسخ سؤالات زیر را مشخص کنید.

الف- اعضای گروه چه خصوصیات مشترکی باید داشته باشند؟

ب- آن‌ها چه فعالیت‌های مشترکی می‌توانند داشته باشند؟

پ- برای داشتن روابطی نسبتاً پایدار و منظم در این گروه، چه کارهایی باید صورت گیرد؟

۲- ابتدا در مورد گروه‌های نخستین و دومین برای پدر و مادر خود توضیح دهید. سپس در مورد سؤال زیر با آن‌ها مشورت کنید و نتیجه را به کلاس گزارش دهید.

رفتار و شخصیت ما بیش‌تر تحت تأثیر کدام یک از انواع گروه‌ها (نخستین- دومین) قرار می‌گیرد؟ چرا؟

۳- همان‌طور که می‌دانید، خانواده یکی از گروه‌های نخستین است.

آیا می‌دانید روز خانواده کدام روز سال است؟

به نظر شما چرا یکی از روزهای سال را روز خانواده نامیده‌اند؟ در این زمینه تحقیق کنید.

۱- در پایان هر درس یک فعالیت در نظر گرفته شده است. این فعالیت‌ها باید خارج از کلاس به صورت فردی یا گروهی انجام شوند. لازم است دفتر خاصی را به این فعالیت‌ها اختصاص دهید. بخشی از نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر این درس، به انجام دادن این فعالیت‌ها و داشتن دفتر کار منظم برای آن اختصاص داده شده است.

چرا مؤسسات مختلف به وجود آمده‌اند؟

هر یک از افرادی که شما در اطراف خود مشاهده می‌کنید، عضو خانواده‌ای است؛ خانواده‌ای که در آن به دنیا آمده است. انسان به‌طور طبیعی به تشکیل خانواده نیاز دارد و از ابتدای تاریخ در خانواده زندگی کرده است. در واقع، خانواده اولین گروهی است که انسان‌ها در آن به دور هم جمع شده‌اند. همان‌طور که می‌دانید، به تدریج خانواده‌های بی‌شماری در سطح کره‌ی زمین پراکنده شدند. آن‌ها برای بهتر زندگی کردن، رویارویی با مشکلات و فرار از تنهایی، «قبیله»ها را تشکیل دادند و بعدها در روستاها و شهرها گرد هم آمدند.

چرا خانواده‌ها به دور هم جمع می‌شوند؟

مقایسه و نتیجه گیری کنید

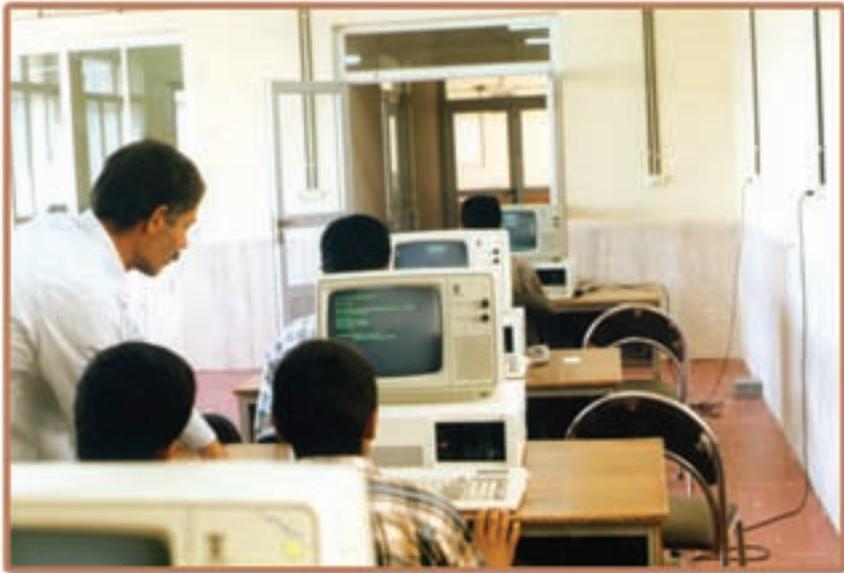

انسان به غذا، مسکن، پوشاک، کار، آموزش، امنیت، محبت، تشکیل خانواده و ... نیاز دارد. راه‌های رفع این نیازها را در گذشته و حال با یکدیگر مقایسه کنید. نقش خانواده در رفع این نیازها چه تغییری کرده است؟

در زمان‌های گذشته، بیش‌تر نیازهای انسان در محیط خانواده برطرف می‌شد؛ مثلاً:

- خانواده بچه‌ها را برای کار کردن در آینده آماده می‌کرد؛
- اعضای خانواده آموزش‌های لازم را به فرزندان می‌دادند؛
- خانواده برای فرزندان شغل و محل کار تعیین می‌کرد؛
- و ...

آیا اکنون شما می‌توانید حدس بزنید بچه‌هایی که در خانواده‌ی شما به دنیا می‌آیند، در آینده چه کاره خواهند شد؟ چرا؟

آیا امروزه خانواده می‌تواند آموزش‌های لازم برای انتخاب شغل‌های موردنیاز یک جامعه را به اعضای خود بدهد؟

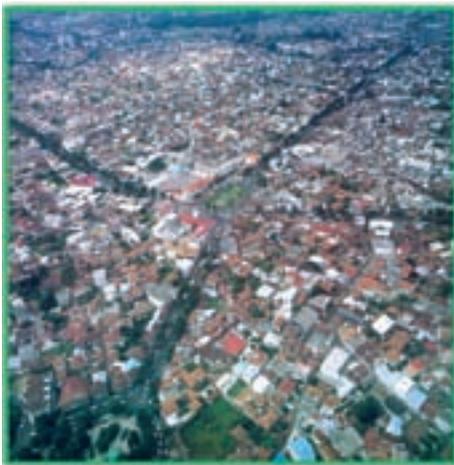
هم‌چنین در گذشته، اعضای خانواده‌ها برای رفع نیازهای مختلف خود در محیط خانواده نیز کارهای زیادی انجام می‌دادند. برای مثال، دامپروری و تأمین گوشت مورد نیاز خانواده، کشاورزی، آسیاب کردن گندم، تهیه نان مورد نیاز خانواده، تهیه لبنیات، خیاطی، نجاری، ساختمان‌سازی، باغبانی، آشپزی، آموزش و پرورش، گلیم‌بافی، فرش‌بافی و بسیاری کارهای دیگر به عهده‌ی اعضای خانواده بود.

البته بشر همواره به دنبال زندگی راحت‌تر و روش‌های بهتر و آسان‌تر برای رفع نیازهای خود بوده و به‌خوبی دریافته است که برای کشف راه‌های بهتر انجام دادن هر کاری لازم است وقت زیادی برای آن صرف کند و تا حد ممکن از پرداختن به کارهای دیگر بپرهیزد. به‌تدریج افرادی پیدا شدند که بیش‌تر اوقات خود را صرف کار خاصی می‌کردند. عده‌ای تنها به کار خیاطی پرداختند و خیاط شدند؛ عده‌ای نجاری کردند و نجار شدند و عده‌ای تنها به کارهای آموزشی پرداختند و معلم شدند. به این ترتیب، دیگر یک نفر همه‌ی کارها را انجام نمی‌داد بلکه هر فرد، به کار خاصی می‌پرداخت. این تقسیم کار باعث تخصصی شدن کارها و پیدایش افراد متخصص شد.

بحث و گفت‌وگو کنید

در کلاس درباره‌ی این که تخصصی شدن کارها با پیدایش شهرها چه رابطه‌ای دارد، گفت‌وگو کنید.

هنگامی که خانواده‌ها در شهرها به دور هم جمع می‌شوند، چه نیازها و مشکلات جدیدی پیدا می‌کنند؟

با تخصصی شدن کارها، وظایف درونی خانواده‌ها کاهش یافت اما در عوض، خانواده‌ها به یک‌دیگر نیازمند شدند. به این ترتیب، لازم بود تعداد بیش‌تری از آن‌ها در شهرها به‌دورهم جمع شوند.

هنگامی که خانواده‌ها در شهرها به دور هم جمع شدند، علاوه بر نیازهای پیشین خود نیازها و مشکلات جدیدی پیدا کردند. هر خانواده می‌بایست بهداشت محیط را رعایت کند و محیط اطراف خود را تمیز نگه دارد. بعضی خانواده‌ها در ساختن مسکن مزاحم سایرین می‌شدند و بعضی در رفت و آمد در شهر بی‌نظمی ایجاد می‌کردند. به این ترتیب، مشکلات فراوانی بر سر راه جوامع انسانی پیش می‌آمد. به همین دلیل، لازم بود مؤسسه‌هایی به وجود آیند که این نیازها را رفع و مشکلات زندگی مردم را حل کنند. پس اعضای خانواده‌ها به‌دور هم جمع شدند و تصمیم گرفتند جایی را درست کنند که در آن هر کس علاوه بر انجام وظایف محدود خود در خانواده، کار خاصی را به عهده گیرد؛ مثلاً به جای این که هر خانواده زباله‌های خود را به بیرون شهر ببرد یا شهر را نظافت کند، مؤسسه‌ای این کارها و کارهای شبیه به آن را انجام دهد. امروزه این مؤسسه را «شهرداری» می‌نامیم.

بعدها برای کنترل وسایل نقلیه در شهرها مؤسسه‌ای به نام «اداره‌ی راهنمایی و رانندگی» به وجود آمد. هم‌چنین، خانواده‌ها برای آموزش فرزندان خود مؤسسه‌ای به نام «مدرسه» را ایجاد کردند. به همین ترتیب، مؤسسه‌های بی‌شمار دیگری در شهرها تأسیس شدند تا نیازهای مردم را برطرف کنند.

باید بدانید که واگذار کردن برخی از وظایف خانواده به مؤسسات به معنای ضعیف شدن خانواده نیست؛ امروزه نیز بسیاری از نیازهای اساسی انسان تنها در خانواده رفع می‌شود.

— همه‌ی ما به خانواده‌ای نیاز داریم تا عضو آن باشیم؛

— خانواده‌ای که از ما سرپرستی کند؛

— به ما محبت ورزد؛

— در هنگام سختی‌ها، ما را یاری کند؛

— در غم و شادی ما شریک باشد؛

— و ...

مردم و مؤسسات یک جامعه به خانواده‌هایی سالم نیاز دارند تا بتوانند اعضای مفیدی به جامعه تحویل دهند. هر چه محیط خانواده سالم‌تر و صمیمی‌تر و تربیت اعضای خانواده بهتر باشد، فرزندان بهتر و در نتیجه جامعه‌ی بهتری خواهیم داشت که می‌توانیم به خوبی در آن زندگی کنیم.

با توجه به آن چه گفته شد، نتیجه می‌گیریم که بشر از ابتدا در خانواده زندگی می‌کرده است. در گذشته خانواده‌ها توانایی رفع بیش‌تر نیازهای اعضای خود را داشته‌اند ولی به تدریج با شهرنشین شدن انسان‌ها رفع همه‌ی نیازها از توانایی خانواده خارج شده است؛ بنابراین، خانواده‌ها وظیفه‌ی رفع این نیازها را به گروه‌هایی به نام مؤسسه واگذار کرده‌اند. امروز هر مؤسسه می‌کوشد تا بخشی از نیازهای فردی و اجتماعی مردم را برطرف کند.

خلاصه کنید

– در گذشته، بیش تر نیازهای انسان ها در محیط خانواده برطرف می شد.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– چه عواملی باعث به وجود آمدن مؤسّسات مختلف شد؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

از سازمان های زیر دو مورد را انتخاب کنید و درباره ی این که هر کدام از آن ها برای رفع کدام نیازها و حل کدام یک از مشکلات اجتماعی به وجود آمده اند، اطلاعاتی جمع آوری کنید و به کلاس ارائه دهید.

سازمان بهزیستی، سازمان تأمین اجتماعی، نیروهای انتظامی، بانک کشاورزی، سازمان تعاون روستایی، خانه های بهداشت، سازمان جنگل ها و مراتع کشور، سازمان آتش نشانی، کمیته ی امداد امام خمینی (ره)، سازمان هواشناسی، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان آب، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان میراث فرهنگی، سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور و سازمان هواپیمایی.

این فعالیت را می توانید با استفاده از مشورت پدر و مادر و راهنمایی معلم خود و مراجعه به کتابخانه ی مدرسه یا با استفاده از سایت هر یک از آن ها در اینترنت انجام دهید.

فصل دوم

بازی

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً

چه کسی حاضر است (با انفاق از دارایی خود) به خداوند قرض نیکویی
بدهد تا خدا آن را برای او چندین برابر کند.

(بقره ۲۴۵)

یکی از نیازهای انسان نیاز اقتصادی است. شما برای تأمین نیازهای اقتصادی خود، در جامعه با افراد دیگر به داد و ستد می‌پردازید یا این که با پرداخت پول، نیازهای مختلف خود - از جمله خوراک، پوشاک یا لوازم مدرسه - را رفع می‌کنید. شما برای رفع نیازهای اقتصادی خود به فعالیت و تلاش می‌پردازید. در جامعه نیز مؤسسات مختلفی وجود دارند که برای رفع نیازهای اقتصادی، به شما کمک می‌کنند. یکی از این مؤسسه‌ها بانک است. بانک به شما کمک می‌کند که پولتان را در مکان امنی نگهداری کنید، به وسیله‌ی «چک» یا اوراق بهادار دیگر به پرداخت و دریافت پول بپردازید و اگر خواستید پولی را برای کسی بفرستید، به راحتی آن را حواله کنید. بانک‌ها کارهای مشابه دیگری را نیز برای شما انجام می‌دهند.

در این فصل شما با اهمیت و ضرورت نیاز اقتصادی انسان آشنا می‌شوید و از نقش کالای واسطه‌ای در مبادلات و چگونگی به وجود آمدن پول آگاهی پیدا می‌کنید. هم‌چنین با وظایف بانک در برابر مردم و وظایف مردم در برابر بانک آشنا می‌شوید.

چرا با دیگران داد و ستد می‌کنیم؟

بحث و گفت‌وگو کنید

ما نیازهای اقتصادی زیادی داریم. برای نمونه، خوراک را در نظر بگیرید؛ همه‌ی ما روزانه وقت زیادی را برای خریدن، پختن و خوردن صرف می‌کنیم. پدران و مادران زحمات زیادی می‌کشند تا بتوانند خوراک مورد نیاز خانواده را تأمین کنند. در مقابل، ما نیز در خریدن، پختن و آماده‌سازی مواد خوراکی به آن‌ها کمک می‌کنیم اما مواد خوراکی تنها کالاهایی نیستند که ما به آن‌ها نیاز داریم. پوشاک، لوازم‌التحریر و مسکن از جمله کالاهای دیگری هستند که ما به آن‌ها نیازمندیم.

مردم برای به‌دست آوردن کالاهای موردنیاز خود چه کارهایی انجام می‌دهند؟ در کلاس در این باره گفت‌وگو کنید.

همه‌ی کارهایی که ما برای تهیه‌ی کالاهای مورد نیاز خود انجام می‌دهیم، **فعالیت‌های اقتصادی** هستند. ما با انجام دادن این کارها نیازهای اقتصادی خود را رفع می‌کنیم. شغل و کار نیز جزء فعالیت‌های اقتصادی به‌شمار می‌آیند؛ زیرا تأمین‌کننده‌ی نیازهای اقتصادی ما هستند.

در جامعه هر کس شغل خاصی دارد و کالایی را تولید یا خدمتی را به مردم عرضه می‌کند که بیش‌تر برای مصرف شخصی خود او نیست بلکه برای رفع نیازهای دیگران

است. هر کس می‌کوشد کالا یا خدمتی را عرضه کند تا در مقابل، بتواند از کالا یا خدمت دیگران بهره‌مند شود. آیا می‌توانید تفاوت میان کالا و خدمت را تشخیص دهید؟

انسان‌ها در طول تاریخ، روش‌های گوناگونی را برای عرضه‌ی کالا یا خدمات خود و استفاده از کالا یا خدمات دیگران به کار گرفته‌اند؛ این عمل را «مبادله» می‌نامند. به نظر شما در زمان‌های گذشته مردم کالاهای خود را چگونه مبادله می‌کرده‌اند؟

مردم در زمان‌های گذشته نیز همانند امروز به یک‌دیگر نیازمند بودند و هر کس به‌تنهایی قادر به تولید همه‌ی کالاهای مورد نیاز خود نبود؛ مثلاً خانواده‌ای گندم تولید می‌کرد و خانواده‌ی دیگر ابزار کشاورزی مانند داس و گاوآهن می‌ساخت. خانواده‌ای که ابزار کشاورزی می‌ساخت، برای سیر کردن اعضای خود به گندم خانواده‌ی کشاورز نیاز داشت. در مقابل، خانواده‌ی کشاورز نیز برای کاشتن و درو کردن گندم به ابزار خانواده‌ی آهنگر نیازمند بود؛ به این ترتیب، یک سلسله «مبادله»های اقتصادی در زندگی معمولی مردم به‌وجود آمد و انسان‌ها توانستند در مقابل کار و فعالیت خود از وسایل و محصولات دیگران استفاده کنند.

در زمان‌های دور، در ابتدا مردم کالاهای خود را با کالاهای دیگر عوض می‌کردند؛ مثلاً کسی که گندم اضافه بر مصرف خانواده‌ی خود داشت و به پارچه نیازمند بود، مقداری از آن را به صاحب پارچه می‌داد و در مقابل، چند متر پارچه می‌گرفت؛ این نوع مبادله را مبادله‌ی «کالا به کالا» می‌نامند. هنوز هم در بعضی روستاها و قبیله‌ها، مردم از این روش استفاده می‌کنند. شما هم گاه وسایل مورد نیاز خود را به این روش تهیه می‌کنید؛ برای مثال، اگر خودکار خود را به هم‌کلاستان بدهید و در مقابل از او یک مداد بگیرید، مبادله‌ی «کالا به کالا» انجام داده‌اید.

۱- عنوان بخشی از بعضی درس‌ها به انتخاب شما تعیین می‌شود. انتخاب این عنوان‌ها بهتر است به‌صورت گروهی انجام پذیرد.

اگر همه‌ی مردم بخواهند از روش مبادله‌ی «کالا به کالا» برای به دست آوردن کالاهای مورد نیاز خود استفاده کنند، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟ در این باره در کلاس گفت و گو کنید.

آیا امروزه مبادله‌ی کالا با کالا رونق دارد؟ چرا؟

در مبادله‌ی مستقیم «کالا به کالا» دشواری‌های زیادی وجود دارد؛ مثلاً اگر کشاورزی بخواهد کالای خود را با کالای دیگری مثل پشم گوسفند مبادله کند، با مشکلاتی روبه‌رو می‌شود. ممکن است صاحب پشم گوسفند به دهقان بگوید: «من به گندم نیازی ندارم و کالای خود را با پارچه مبادله می‌کنم». در این صورت، دهقان مجبور است کالای خود را ابتدا با پارچه و سپس با پشم مبادله کند. حال، اگر صاحب پارچه نیز بگوید: «من به گندم نیازی ندارم و پارچه‌ی خود را با نخ مبادله می‌کنم»، چه مشکلی برای دهقان پیش می‌آید؟ برای برطرف کردن این مشکل، هر یک از ملت‌ها و قبیله‌های قدیمی کالایی را که بیش‌تر مورد علاقه‌ی مردم بود، به عنوان «کالای واسطه» انتخاب کردند. چنان که در میان ساکنان سواحل دریاها ماهی خشک شده، در یونان قدیم گوسفند، در «تبت» بسته‌های چای، در هندوستان قند، در آفریقا مروارید و صدف و در کانادا پوست جانوران «کالای واسطه» بوده است.

کالاهای واسطه، کار مبادله را آسان کردند؛ در نتیجه، به تدریج این کالاها به عنوان واسطه‌ی داد و ستد، مورد قبول همه‌ی مردم واقع شدند و مبادله‌کنندگان حاضر شدند کالای خود را تنها با این نوع کالاها مبادله کنند. مبادله‌ی کالا به کالا را «مبادله‌ی مستقیم» و مبادله‌ی کالا با کالاهای واسطه را «مبادله‌ی غیرمستقیم» می‌نامند.

امروزه دیگر کسی برای به دست آوردن کالای مورد نیاز خود، چند نوع مبادله انجام نمی‌دهد. اگر دهقانی می‌خواهد در مقابل گندم، نفت به دست آورد، لازم نیست چند نوع مبادله انجام دهد تا به نفت مورد نیاز خود برسد بلکه تنها گندم خود را با پول مبادله می‌کند و با پولی که به دست می‌آورد، نفت می‌خرد. فروشنده‌ی نفت هم با پولی که از دهقان می‌گیرد، کالای مورد نیاز خود را تهیه می‌کند. به نظر شما، چرا «کالاهای واسطه» جای خود را به «پول» دادند؟

امروزه مردم در مبادلات خود از چه چیزهایی استفاده می‌کنند؟

خلاصه کنید

– ما با انجام دادن فعالیت‌های اقتصادی، نیازهای اقتصادی خود را برطرف می‌کنیم.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– به نظر شما، «پول» چگونه به وجود آمده است؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

امروزه مردم برای مبادلات خود غیر از سکه و اسکناس، از چه چیزهای دیگری استفاده می‌کنند (مانند چک و ...)? هر یک به چه منظوری مورد استفاده قرار می‌گیرند؟ در این باره با پدر و مادر خود گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

بانک در زندگی ما چه نقشی دارد؟

بحث و گفت و گو کنید

حتماً مشاهده کرده‌اید که روزانه بسیاری از مردم به بانک‌ها رفت و آمد می‌کنند. شاید شما نیز همراه با یکی از بزرگ‌ترهای خود به بانک نزدیک محل زندگی‌تان رفته باشید.

آیا توجه کرده‌اید که بعضی از مردم مبلغی پول را به بانک تحویل می‌دهند و بعضی دیگر از بانک پول دریافت می‌کنند؟

آیا تا به حال از کسانی که می‌گویند «ما در بانک حساب داریم»، پرسیده‌اید که داشتن حساب یعنی چه؟

البته ممکن است بعضی از شما در بانک، حساب پس‌انداز داشته باشید و ماهانه مبلغی پول پس‌انداز کنید.

در کلاس درباره‌ی وظایف بانک‌ها و خدماتی که به مردم ارائه می‌دهند، گفت و گو کنید.

چرا مردم برای رفع نیازهای اقتصادی خود به بانک‌ها نیاز دارند؟

خدمات بانک به مردم

بانک برطرف‌کننده‌ی یکی از مهم‌ترین نیازهای اقتصادی، یعنی جابه‌جایی پول و انجام کارهای لازم برای انواع مبادله در بین مردم است. بانک‌ها برای رفع نیازهای مردم، وظایف بی‌شماری برعهده دارند. مهم‌ترین وظیفه‌ی بانک، دریافت «سپرده»های مشتریان است. آیا شما با شکل‌های قبول «سپرده» در بانک‌ها آشنا هستید؟

انواع سپرده در بانک‌ها

سپرده چیست؟ به پول‌هایی که مردم برای نگهداری به بانک می‌سپارند، «سپرده» می‌گویند. بانک‌های کشور ما سپرده‌ی مشتریان خود را به صورت‌های مختلف قبول می‌کنند.

به نظر شما مردم به چه دلایلی پول‌های خود را به صورت سپرده در بانک می‌گذارند؟

۱- عده‌ای از مردم پول خود را به بانک می‌سپارند تا علاوه بر این که آن را از خطر دستبرد و آسیب‌های دیگر دور می‌کنند، امکان استفاده از آن را به مردمی که به این پول نیازمندند، بدهند. به این سپرده‌ها «قرض الحسنه‌ی پس‌انداز» می‌گویند. بانک هم برای تشویق دارندگان این سپرده‌ها هر چند وقت یک‌بار به آن‌ها جوایز نقدی و غیرنقدی می‌دهد. علاوه بر این، بابت نگهداری پول از دارندگان این سپرده‌ها هزینه‌ای دریافت نمی‌کند.

سپرده‌ی قرض‌الحسنه‌ی پس‌انداز به صاحب خود امکان می‌دهد که پول‌های اضافی‌اش را به هر میزانی که باشد، به‌تدریج و در مواقع مختلف به حساب خویش واریز کند و هر وقت و به هر میزان پول که نیاز داشته باشد، از بانک دریافت نماید. این نوع سپرده‌ها وسیله‌ای برای صرفه‌جویی اشخاص و خانواده‌هاست. در واقع، کسی که حساب سپرده‌ی قرض‌الحسنه باز می‌کند، علاوه بر این که پول خود را پس‌انداز می‌نماید از این طریق به‌طور غیرمستقیم به همه‌ی نیازمندان کمک می‌کند. در ضمن، هر زمان که مایل باشد می‌تواند از پول خود برداشت کند و از جوایز نقدی و غیرنقدی بانک نیز بهره‌مند گردد.

۲- گروهی دیگر پول خود را به بانک می‌سپارند و دفترچه‌ی باریک و کوچکی به نام «دسته چک» دریافت می‌کنند. دارنده‌ی دسته چک در هر زمان و هر جا که مایل باشد، می‌تواند از سپرده‌ی خود خرج کند؛ به این صورت که به جای پول به طرف مقابل خود یک برگ چک می‌دهد. او باید مبلغ موردنظر را روی برگه‌ی چک بنویسد تا کسی که چک را گرفته است، به بانک مراجعه کند و مبلغ نوشته شده در چک را از حساب صاحب چک برداشت

نماید. به این نوع سپرده‌ها، «**قرض الحسنه‌ی جاری**» می‌گویند.

۳- عده‌ای دیگر از مردم می‌خواهند با پول خود سرمایه‌گذاری کنند و سودی به دست آورند اما ترجیح می‌دهند که بانک از طرف آن‌ها این کار را انجام دهد. در واقع، یکی از وظایف مهم بانک‌ها جمع‌آوری سرمایه‌های مردم و سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مفید به نمایندگی از طرف آن‌هاست. آیا می‌دانید بانک در چه نوع فعالیت‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کند؟ بانک در فعالیت‌های بازرگانی، خدماتی و تولیدی از قبیل ساخت مسکن و ساختمان، کشاورزی، صنعت و معدن سرمایه‌گذاری می‌کند و مردم را در سود به دست آمده شریک می‌کند. به این گونه سپرده‌ها، «**سپرده‌ی سرمایه‌گذاری**» می‌گویند.

افرادی که در تصویر مشاهده می‌کنید، در برابر یک دیگر چه وظایفی دارند؟

تا این‌جا با بعضی از خدمات بانک آشنا شدید.

این خدمات عبارت‌اند از قبول انواع سپرده‌های مردم به صورت :

— سپرده‌ی قرض الحسنه‌ی پس‌انداز

— سپرده‌ی قرض الحسنه‌ی جاری

— سپرده‌ی سرمایه‌گذاری.

بعضی از دیگر خدمات بانک‌ها به مردم عبارت‌اند از :

— **دادن انواع تسهیلات به مردم:** بانک با توجه به سپرده‌های موجود نزد خود،

تسهیلات مختلفی را در اختیار مردم قرار می‌دهد. برای مثال، می‌توان به تسهیلات مربوط به خرید یا تعمیرات مسکن، تهیه‌ی جهیزیه یا هزینه‌های مربوط به ازدواج، خرید مواد اولیه و ماشین‌آلات به تولیدکنندگان اشاره کرد.

— **ارائه‌ی انواع چک‌ها:** بانک برای آسان کردن حمل و نقل پول توسط مردم،

انواع چک‌های مسافرتی و تضمینی را به آنان می‌دهد تا مردم از حمل و نقل دسته‌های بزرگ اسکناس بی‌نیاز باشند.

— **ارائه‌ی انواع پول‌های رایج دنیا (ارز):** شما به هر کشوری که سفر کنید، باید

پول آن کشور را همراه داشته باشید. بعضی از بانک‌ها در مقابل دریافت پول از شما، پول رایج کشور موردنظر را به شما می‌دهند.

نمونه بیاورید

تاکنون با بعضی از خدماتی که بانک‌ها ارائه می‌دهند، آشنا شده‌اید. در کلاس در این باره گفت‌وگو کنید و از دیگر خدمات بانک‌ها نمونه‌هایی بیاورید.

بانک هم مانند سایر مؤسسات برای این که بتواند به وظایف خود بهتر عمل کند، از مردم انتظاراتی دارد. بانک از ما می‌خواهد که — پول‌های خود را تا حد ممکن به بانک بسپاریم و از نگهداری پول اضافی در منزل خودداری کنیم.

— هر یک از اعضای خانواده حساب پس‌اندازی در بانک باز کند تا بتواند به صورت جداگانه پول خود را پس‌انداز نماید.

— سعی کنیم در اوقاتی که کار بانک کم‌تر است، به آن‌جا مراجعه کنیم؛ مثلاً در روزهای آخر ماه که زمان پرداخت حقوق به کارکنان ادارات و شرکت‌هاست، برای انجام دادن کارهای متفرقه به بانک مراجعه نکنیم. همچنین می‌توانیم با دریافت کارت مخصوص، از دستگاه‌های خودپرداز بانک‌ها، برای دریافت یا پرداخت پول استفاده کنیم.

— هنگام مراجعه به بانک، نوبت را رعایت کنیم.

— تا قبل از ۱۸ سالگی برای باز کردن حساب، اضافه کردن پول یا برداشتن آن به همراه پدر یا مادر خود به بانک مراجعه کنیم.

— از دفترچه‌ی حساب پس‌انداز خود به خوبی نگهداری کنیم.

— به جای هدیه‌های غیر لازم، برای اقوام و دوستان خود، کارت هدیه با مبلغ مورد نظر تهیه کنیم و به آن‌ها هدیه دهیم.

— در حفظ و نگهداری پول‌های خود دقت داشته باشیم؛ به خصوص اسکناس‌های

خود را در کیف مخصوص (کیف جیبی) نگهداری کنیم.

خلاصه کنید

– بانک یکی از مؤسسات بر طرف‌کننده‌ی نیازهای اقتصادی ماست.

پرسید و پاسخ دهید

– توضیح دهید که سپرده‌های مردم در بانک‌ها در رشد و توسعه‌ی اقتصادی کشورمان چه نقشی دارد.

فعالیت خارج از کلاس

۱ – همراه با دبیر محترم خود به بانک نزدیک مدرسه‌تان مراجعه کنید و درباره‌ی پرسش‌های زیر با کارمندان بانک به گفت‌وگو بپردازید.

الف – بانک چه خدماتی برای مردم انجام می‌دهد؟

ب – آیا مردم با وظایف خود در برابر بانک آشنا هستند؟

پ – چرا بانک‌ها انتظار دارند که از اسکناس‌ها به خوبی نگهداری کنیم؟

ت – کارمندان بانک برای نوجوانان، چه توصیه‌هایی دارند؟

از بازدید خود گزارشی تهیه کنید.

۲ – درباره‌ی مهم‌ترین فعالیت‌های بانک‌های زیر اطلاعاتی جمع‌آوری

کنید و در کلاس ارائه دهید.

– بانک کشاورزی

– بانک مسکن

– بانک توسعه‌ی صادرات

فصل سوم

شهرداری

وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

خداوند پاکیزگان را دوست دارد.

(توبه ۱۰۸)

شما وقتی محیط منزل خود را تمیز می بینید، احساس لذت می کنید. هنگامی که از کوچه یا خیابان تمیزی می گذرید، احساس خوشحالی می کنید. وقتی در یک بوستان (پارک) زیبا به درختان و گل های شاداب نگاه می کنید، آرامش خاطر بیش تری می یابید. همه ی این حالت ها به این دلیل است که شما به پاکیزگی و زیبایی محیط زیست نیاز دارید. این نیاز شما را وادار می کند که محیط زندگی خود را پاک و تمیز نگه دارید. در جامعه، سازمان ها و مؤسساتی برای تمیز و زیبا ساختن محیط زندگی شما به وجود آمده اند. شهرداری و سازمان حفاظت محیط زیست دو نمونه از این سازمان ها هستند.

شما در این فصل با چگونگی حفظ زیبایی و پاکیزگی محیط زیست در زمان های گذشته و امروز آشنا می شوید و از وظایف شهرداری در این باره آگاهی پیدا می کنید. هم چنین با انجام دادن فعالیت عملی، با وظایف سازمان محیط زیست نیز آشنا می شوید.

چرا باید محیط زیست خود را پاکیزه و زیبا نگه داریم؟

نمونه و دلیل بیاورید

ما برای پاکیزگی و زیبایی محیط زندگی خود کارهای زیادی انجام می دهیم. چند نمونه از این کارها را نام ببرید.

این فعالیت ها کدام یک از نیازهای انسان را برطرف می کنند؟
 به نظر شما چرا باید در حفظ و پاکیزگی محیط زیست خود کوشا باشیم؟
 چگونه می توانیم طبیعت را به درون محیط زندگی خویش بیاوریم؟

چگونه می توانیم محیط زندگی خود را زیبا و پاکیزه نگه داریم؟

ما به زیبایی نیازمندیم و آن را دوست داریم. بودن در طبیعت زیبا ما را خوشحال می‌کند و دوری از آن برایمان ناراحت‌کننده است. اگر هم در محیط طبیعی زندگی نمی‌کنیم، می‌کوشیم تا طبیعت زیبا را به درون محیط زندگی خویش بیاوریم و نیاز خود را برطرف کنیم.

ما هم چنین می‌کوشیم تا زیبایی محیط زندگی خود را حفظ کنیم. خانواده‌ی شما برای حفظ زیبایی و پاکیزگی محیط زندگی بسیار تلاش می‌کنند. شما نیز در حدّ توان خود با آن‌ها همکاری می‌کنید. جارو کردن، گردگیری وسایل، شستن حیاط منزل، رسیدگی به باغچه و گل‌دان‌ها، مرتب کردن و منظم نگه داشتن وسایل منزل، همه بخشی از فعالیت‌های ما برای حفظ زیبایی و پاکیزگی محیط زندگی مان است. علاقه‌ی ما به زیبایی و حفظ آن موجب می‌شود که وقت زیادی را برای آن صرف کنیم و اطرافیان را نیز به این امر تشویق کنیم.

ما از راه‌های مختلفی می‌کوشیم محیط زندگی خود را زیبا سازیم.

البته در کنار تعداد زیادی از مردم که برای حفظ زیبایی محیط زندگی می‌کوشند، تعدادی از افراد را نیز می‌بینیم که نه تنها برای ایجاد محیطی زیبا تلاشی نمی‌کنند بلکه زیبایی محیط زندگی را نیز برهم می‌زنند. این افراد زباله‌های خود را در جوی‌ها می‌ریزند، شاخه‌های درختان را می‌شکنند، پارک‌ها را کثیف می‌کنند و ... آن‌ها زیبایی را دوست

ندارند و برای دیگران و تلاششان احترامی قائل نیستند. علاقه‌ی ما به زیبایی محیط زندگی و حفظ آن موجب می‌شود تا از این گونه رفتارهای ناشایست جلوگیری کنیم و مانع از آن شویم که دیگران محیط زندگی ما را آلوده کنند.

در گذشته، زندگی در محیط طبیعی کوهستان، باغ‌ها، جنگل‌ها و مراتع خودبه‌خود نیاز طبیعی انسان به محیط زیبا و پاکیزه را رفع می‌کرد. انسان‌ها در محیطی زیبا و به دور از هرگونه آلودگی و سروصدا به کار روزانه می‌پرداختند و از زندگی خود خوشحال و راضی بودند.

آن‌ها هم‌چنین با روش‌های مختلف از جمله :

— کاشتن درختان در اطراف نهرها،

— آب و جارو کردن محیط زندگی،

— و نظافت کوچه‌ها و مسیرهای رفت و آمد در جشن‌ها و اعیاد،

— محیط اطراف خود را زیبا و پاکیزه نگه می‌داشتند.

آن‌ها همیشه مراقب بودند که محیط زندگی‌شان آلوده نشود. یکی از مهم‌ترین چیزهایی که محیط زندگی را آلوده می‌سازد، «زباله» است. فکر می‌کنید مردم در گذشته با زباله‌های خود چه می‌کردند؟ آیا زباله‌های خود را درون کیسه‌ی مخصوص زباله می‌ریختند و در خیابان قرار می‌دادند تا هنگام شب، مأموران شهرداری آن‌ها را جمع‌آوری کنند؟ البته این گونه نبوده است. انسان‌ها در گذشته به روش‌های گوناگون زباله‌ها را از محیط پیرامون خود دور می‌کردند؛

— بعضی‌ها زباله‌ها را در آب نهرها و رودخانه‌ها می‌ریختند؛

— بعضی‌ها آن‌ها را در منطقه‌ای خارج از محل سکونت خود جمع‌آوری می‌کردند؛

— بعضی‌ها زباله‌های خود را می‌سوزاندند؛

— بعضی‌ها زباله‌های خود را زیر خاک پنهان می‌کردند؛

— و ...

حفظ پاکیزگی و زیبایی محیط‌زیست در دنیای امروز

بحث و گفت‌وگو کنید

در دنیای امروز، استفاده از روش‌های قدیمی دفع زباله چه مشکلاتی به وجود می‌آورد؟ آیا این روش‌ها می‌تواند در مناطقی که عده‌ی زیادی از مردم زندگی می‌کنند، موفق باشد؟ چرا؟ چه روش‌های بهتری برای جمع‌آوری و دفع زباله‌ها وجود دارد؟

مردم باید به گونه‌ای رفتار کنند که برای راحتی خود، آسایش دیگران را برهم نزنند. اگر آن‌ها برای حفظ زیبایی و پاکیزگی محیط زندگی از روش‌های قدیمی استفاده کنند، ممکن است برای خود و دیگران مشکلاتی به وجود آورند. امروزه در شهرها و حتی روستاها دیگر ممکن نیست که

– هر کس زباله‌های خود را به خارج از شهر ببرد و آن‌ها را در زیر خاک پنهان کند یا بسوزاند؛

– هر کس برای حفظ زیبایی، در هر جا که میل داشته باشد درخت بکارد و به هر نحوی که مایل باشد، محیط اطرافش را زیبا سازد؛

– هر کس خانه‌ی خود را در هر اندازه و شکلی که دوست دارد، بسازد؛

– هر کس به دلخواه خود خیابان‌ها و کوچه‌های محل زندگی خود را باریک یا پهن کند.

تمامی این فعالیت‌ها باید به گونه‌ای باشند که در مجموع، محیطی منظم و پاکیزه داشته باشیم. محیطی که همه در آن به راحتی زندگی کنند. اگر هر خانواده بخواهد زباله‌های خود را به خارج از محیط زندگی خود ببرد و آن را در زیر خاک پنهان کند یا بسوزاند، روزانه وقت زیادی به هدر می‌رود و مردم قادر نخواهند بود وظایف خود را در جامعه به خوبی انجام دهند.

آیا هر کس می‌تواند محله و منطقه‌ای را که در آن زندگی می‌کند، به هر شکلی که مایل است زیبا سازد؟ چرا؟

اگر برای زیبا کردن محیط، هر درختی را در هر مکانی بکاریم، ممکن است در مسیر رفت و آمد مردم و اتومبیل‌ها مشکلاتی به وجود آید. اگر هر کس بخواهد خانه‌ی خود را به هر شکل و اندازه‌ای که دوست دارد بسازد، علاوه بر این که ظاهر محیط زندگی را زشت می‌کند، برای دیگران نیز مشکلاتی به وجود می‌آورد. اگر هر خانواده برای بزرگ کردن حیاط منزل خود بخشی از محیط کوچه و خیابان محل سکونتش را نیز اشغال کند، در رفت و آمد و حمل و نقل عمومی اختلال ایجاد می‌شود.

به نظر شما مردم برای جلوگیری از به وجود آمدن چنین مشکلاتی، چه روشی را انتخاب کرده‌اند؟

خلاصه کنید

– ما نیاز داریم محیط زندگی خود را پاکیزه و زیبا نگه داریم.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– چرا انسان‌ها برای پاکیزه نگاه داشتن محیط زیست خود تلاش می‌کنند؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

- ۱- در دین اسلام به زیبایی و پاکیزگی سفارش زیادی شده است. با کمک معلم و والدین خود درباره‌ی آن حدیثی پیدا کنید و معنای آن را در کلاس توضیح دهید.
- ۲- روز طبیعت کدام روز سال است و چرا یکی از روزهای سال را روز طبیعت نامیده‌اند؟ در این زمینه تحقیق کنید.
- ۳- بررسی کنید که برای پاکیزه و زیبا نگه داشتن مدرسه چه می‌توان کرد؟ در این مورد می‌توانید به کمک مدیر، معلم و ناظم مدرسه فهرستی از اقدامات لازم تهیه کنید. سپس، با دانش آموزان کلاس خود مشورت کنید و پیشنهادهایتان را برای اجرای این اقدامات در مدرسه به مدیر مدرسه ارائه دهید.
- ۴- همراه خانواده‌ی خود به یکی از پارک‌های شهرتان (یا نزدیک‌ترین شهر به محل سکونتتان) بروید و درباره‌ی سؤال‌های زیر اطلاعات جمع‌آوری کنید.
– چه امکاناتی در آن وجود دارد؟
– چه برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در آن انجام می‌شود؟
این اطلاعات، شما را در انجام دادن یکی از فعالیت‌های درس بعد یاری می‌دهد.

شهرداری در زندگی ما چه نقشی دارد؟

بحث و گفت و گو کنید

همه‌ی ما به پاکیزگی و زیبایی خانه‌ی خود اهمیت می‌دهیم و برای آن کارهای زیادی می‌کنیم. جمع‌آوری زباله‌ها در کیسه‌های مخصوص، رسیدگی به گل و گیاه خانه، جارو کردن اتاق‌ها و ... از جمله‌ی این کارهاست. آیا محله، روستا یا شهری که در آن زندگی می‌کنیم، خانه‌ی ما به حساب نمی‌آید؟ چرا؟

برای پاکیزگی و زیبایی این خانه‌ی بزرگ چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟ چند نمونه را نام ببرید.

برای حفظ پاکیزگی این خانه‌ی بزرگ، آیا هرکس می‌تواند زباله‌های خود را به جایی ببرد و در زیر خاک پنهان کند یا بسوزاند؟ چرا؟ آیا هرکس برای حفظ زیبایی این خانه می‌تواند هر جا که میل داشته باشد، درخت بکارد؟ چرا؟ اگر نظافت کوچه‌ها، محله‌ها و خیابان‌ها برعهده‌ی ما بود، با چه مشکلاتی مواجه می‌شدیم؟

مردم شهر و روستا برای حل مشکلات بالا چه راهی را انتخاب کرده‌اند؟

رفتگران زحمتکش شهرداری هرشب در ساعت معینی کیسه‌های زباله‌ی شما و همسایگانتان را جمع‌آوری می‌کنند. کامیون جمع‌آوری زباله نیز رأس ساعت معینی این زباله‌ها را از محل زندگی شما خارج می‌کند و محیط را از هر نوع آلودگی پاکیزه نگه می‌دارد. به این ترتیب، افراد و امکانات بسیاری هماهنگ می‌شوند تا این کار به درستی انجام گیرد.

استفاده از روش های قدیمی دفع زباله چه مشکلاتی به وجود می آورد؟

ما برای پاکیزگی محیط زیست خود چگونه می توانیم به این افراد کمک کنیم؟

وظایف و خدمات شهری

شهرداری وظیفه دارد خیابان ها را آسفالت و پیاده روها را سنگ فرش کند تا اتومبیل ها و رهگذران هنگام رفت و آمد با مشکلی روبه رو نشوند.

شهرداری روزانه رفتگران بسیاری را مأمور می کند تا زباله ها، خاکروبه ها و لجن ها را از کنار خیابان ها و داخل جوی ها و مسیل ها جمع آوری کنند. فکر می کنید این کار تا چه حد در حفظ نظافت و جلوگیری از گسترش بیماری ها و آلودگی در سطح شهر مؤثر است.

مأموران پرتلاش شهرداری با کاشت نهال و ایجاد فضای سبز در داخل و اطراف شهر، می کوشند، از میزان آلودگی هوا بکاهند و بر زیبایی شهر بیفزایند.

وظیفه ی ما در حفظ و نگهداری درختان و گیاهان اطراف خود چیست؟

کار رنگ آمیزی و نظافت جدول‌ها و نرده‌های خیابان‌ها و بزرگراه‌ها و پل‌ها نیز برعهده‌ی شهرداری است. کارگران شهرداری باغچه‌های کنار و وسط خیابان‌ها را گلکاری می‌کنند و با ساختن آب‌نماهای زیبا و تزیین میدان‌ها جلوه‌ی شاد و با نشاطی به شهرها می‌بخشند. شهرداری پارک‌های زیبا می‌سازد تا خانواده‌ها بتوانند اوقات فراغت خود را در آن‌جا بگذرانند. پارک محیط شهرها را زیبا می‌کند و فضای سبز آن از آلودگی هوا می‌کاهد. آیا می‌دانید در شهر شما (یا نزدیک‌ترین شهر به محل سکونتتان) چند پارک وجود دارد؟

بحث و گفت و گو کنید

شهرداری برای گذران اوقات فراغت شما و خانواده‌تان تلاش می‌کند؛ به همین منظور در امور فرهنگی، مذهبی، هنری، ورزشی و آموزشی، برنامه‌های مختلفی را به اجرا در آورده است^۱. شاید شما نیز با برخی از این فعالیت‌ها که در بعضی از مدارس، مساجد، پارک‌ها، فرهنگ‌سراها و ... انجام می‌گیرد، آشنا باشید. با استفاده از اطلاعاتی که در فعالیت خارج از کلاس درس قبلی جمع‌آوری کرده‌اید، با هم کلاسی‌های خود در باره‌ی این که این امکانات و فعالیت‌ها چگونه شما را در برنامه‌ریزی و گذران بهتر اوقات فراغتتان یاری می‌دهد، گفت و گو کنید.

۱- برای مثال، می‌توان به برخی از فعالیت‌های شهرداری تهران در این زمینه اشاره کرد: برگزاری کلاس‌های آموزشی (مهارت‌های زندگی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، حقوق شهروندی و ...)، برگزاری کلاس‌های هنری (نقاشی، خطاطی، نمایشی، عکاسی، طراحی و ...)، برگزاری مسابقات فرهنگی (مقاله‌نویسی، عکس، نقاشی و ...)، برگزاری جلسات قرآنی، برگزاری مسابقات ورزشی، ایجاد خانه‌های اسباب‌بازی، برگزاری مراسم و مناسبت‌ها (روز درخت‌کاری، هفته‌ی وحدت، روز معلم، نیمه‌ی شعبان و ...)، به‌راه انداختن کاروان‌های گردشگری دانش‌آموزی (بازدید از موزه‌ها، اماکن تاریخی و ...).

ایبده
میرحیدرعلی خاں
کتابخانه

کتابخانه میرحیدرعلی خاں ایبده، در راستای ارتقاء سطح آگاهی و آشنایی دانش آموزان با کتاب و فرهنگ مطالعه، اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تفریحی کرده است. در این کارگاه‌ها، دانش آموزان با روش‌های نوین و جذاب، با دنیای گسترده و بی‌پایان کتاب آشنا می‌شوند.

میرحیدرعلی خاں ایبده

شوق منیر

مهرماه ۱۳۹۷

کتابخانه

۱۳۹۷

همایش بزرگ
پایه دوازدهم

همایش بزرگ پایه دوازدهم، با حضور دانش آموزان و معلمان، در راستای ارتقاء سطح آگاهی و آشنایی دانش آموزان با کتاب و فرهنگ مطالعه، برگزار شد.

مشاوره
کتابخانه
نشاط

مشاوره کتابخانه نشاط، در راستای ارتقاء سطح آگاهی و آشنایی دانش آموزان با کتاب و فرهنگ مطالعه، برگزار شد.

کتابخانه
نشاط

کتابخانه نشاط، در راستای ارتقاء سطح آگاهی و آشنایی دانش آموزان با کتاب و فرهنگ مطالعه، برگزار شد.

نخستین ورزشی
شهر

نخستین ورزشی شهر، در راستای ارتقاء سطح آگاهی و آشنایی دانش آموزان با کتاب و فرهنگ مطالعه، برگزار شد.

یکی دیگر از فعالیت‌های مهم شهرداری، حمل و نقل مسافران در خیابان‌های شهر است. شما به‌خوبی می‌دانید که تعداد زیادی از مردم روزانه با استفاده از اتوبوس، مینی‌بوس و تاکسی از نقطه‌ای به نقطه‌ی دیگر شهر سفر می‌کنند. فکر می‌کنید چه مؤسسه‌ای مسئولیت حمل و نقل عمومی مردم را در داخل شهر برعهده دارد؟ یکی از شرکت‌های وابسته به شهرداری، وظیفه‌ی حمل و نقل عمومی مردم را به وسیله‌ی اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌ها انجام می‌دهد و شرکتی دیگر همین کار را به وسیله‌ی تاکسی‌ها به انجام می‌رساند. آیا نام این شرکت‌ها را می‌دانید؟ آیا می‌دانید شهرداری‌های شهرهای خیلی بزرگ چه راه دیگری را برای حل مشکل حمل و نقل مسافران در برنامه‌ریزی‌های خود در نظر گرفته‌اند؟

برای به‌انجام رسیدن تمامی این فعالیت‌ها، باید پول زیادی خرج شود. فکر می‌کنید شهرداری پول لازم برای همه‌ی این کارها را از کجا به‌دست می‌آورد؟ شهرداری در مقابل خدماتی که به مردم ارائه می‌کند، عوارضی را از آن‌ها دریافت می‌نماید. از آن‌جا که «شهر ما خانه‌ی ماست»، ما نیز باید برای نگهداری و زیباسازی آن هزینه‌هایی صرف کنیم. فکر می‌کنید در صورت عدم پرداخت به‌موقع عوارض توسط مردم، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟

وظایف ما در مقابل شهرداری

همان‌طور که کارکنان زحمت‌کش شهرداری شبانه‌روز در تلاش‌اند تا شهر ما را همانند خانه‌مان پاکیزه و زیبا نگه دارند، ما هم در مقابل، وظایفی برعهده داریم. شهرداری از ما انتظار دارد:

— زباله‌های خود را در خیابان‌ها و جوی‌ها نریزیم و آن‌ها را در ظرف‌های مخصوص زباله قرار دهیم؛

— اگر می‌بینیم که بعضی از مغازه‌داران، زباله‌های خود را در داخل جوی‌ها می‌ریزند، به آن‌ها تذکر دهیم. در صورت بی‌اعتنایی، می‌توانیم به شهرداری منطقه اطلاع دهیم؛

— شماره‌ی تلفن شهرداری منطقه‌ی خود را همراه داشته باشیم تا در صورت مشاهده‌ی هرگونه اشکالی در نظافت و مراقبت از شهر، به شهرداری اطلاع دهیم؛

— در باغچه‌ی منزل و مدرسه‌ی خود درخت و گل بکاریم و از آن‌ها به‌خوبی مراقبت کنیم؛

— به درختان صدمه نزنیم؛

— از پدر و مادر خود بخواهیم که عوارض نوسازی و مالیات‌های دیگر را به‌موقع پرداخت کنند تا شهرداری بتواند به‌خوبی به وظایف خود عمل کند.

نمونه بیاورید

برای هر یک از موارد زیر نمونه بیاورید.

— در مناطق غیرشهری، چه اداراتی وظایف شهرداری را برعهده دارند؟

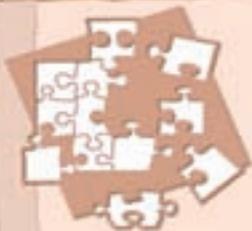
— چه مرجعی نظارت می‌کند تا شهرداری وظایف خود را به‌خوبی انجام دهد؟

— شما چگونه می‌توانید بر کار شهرداری نظارت داشته باشید؟

— چه سازمان‌ها و مؤسسات دیگری را می‌شناسید که برای حفظ زیبایی و

پاکیزگی محیط زیست به‌وجود آمده‌اند؟

شهرما، خانه‌ی ما

خلاصه کنید

– برای پاکیزگی و زیبایی محیط زیست لازم است ما و سازمان‌های مسئول، وظایف مربوط به خود را به درستی انجام دهیم.

.....

.....

.....

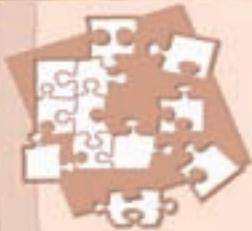
پرسید و پاسخ دهید

– اگر مردم در پرداخت عوارض کوتاهی کنند، چه مشکلاتی در زندگی ما به وجود می‌آید؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

- ۱- بررسی کنید که غیر از شهرداری، چه گروه‌ها، ادارات یا سازمان‌هایی برای حفظ و نگهداری محیط زیست به وجود آمده‌اند؟
- ۲- تحقیق کنید و پاسخ سؤال‌های زیر را بیابید.
الف- روز جهانی محیط زیست و روز درختکاری چه روزهایی از سال هستند؟
ب- دلیل تعیین این روزها چیست؟
پ- میان این دو روز چه ارتباطی وجود دارد؟
ت- کلاس شما در این دو روز چه کارهایی را می‌تواند در سطح مدرسه انجام دهد؟
- ۳- در بعضی از شهرها سازمان آتش‌نشانی از سازمان‌های وابسته به شهرداری به حساب می‌آید. با استفاده از رسانه‌های مختلف در دسترس (روزنامه، تلویزیون، رادیو، اینترنت و ...) درباره‌ی این موضوع تحقیق کنید که در هنگام مراجعه با چه حوادثی می‌توانید از این سازمان کمک بخواهید. در این مواقع با چه شماره‌ی تلفنی تماس می‌گیرید؟

فصل چهارم

راهنمایی و رانندگی

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام:

اوصیکم... بتقوی الله و نظم امرکم

شما را به رعایت تقوای الهی و نظم در کارهای خویش توصیه می‌کنم.

(نامه ی ۴۷ نهج البلاغه)

در کتاب تعلیمات اجتماعی سال گذشته گفتیم که یکی از نشانه‌های خانوادگی سالم این است که نظم داشته باشد و اعضای آن در کارهای روزانه‌ی خود نظم را رعایت کنند. هم‌چنین گفتیم که افراد به کارهای گروهی نیاز دارند اما اگر به زندگی اجتماعی نگاه کنید و درباره‌ی مسائل مختلف جامعه بیندیشید، می‌فهمید که نه تنها در خانواده و گروه بلکه در همه‌جای جامعه باید نظم وجود داشته باشد؛ مثلاً، راننده‌ها، عابران پیاده، کارمندان، معلمان، دانش‌آموزان و افراد دیگر باید نظم را رعایت کنند. همه‌ی ما به جامعه‌ای سالم نیازمندیم که در آن هرکس به وظیفه‌ی خود عمل کند و مقررات و قوانین مختلف را رعایت نماید.

در این فصل، شما با نیاز به یک جامعه‌ی منظم آشنا می‌شوید. هم‌چنین یاد می‌گیرید که برای به وجود آمدن نظم در جامعه، سازمان‌ها و مؤسسات مختلفی ایجاد شده‌اند که اداره‌ی راهنمایی و رانندگی یکی از آن‌هاست. آشنا ساختن شما با وظایف راهنمایی و رانندگی در برابر مردم و وظایف مردم در برابر آن، از جمله هدف‌های این فصل است.

چرا قوانین و مقررات را رعایت می کنیم؟

دلیل بیاورید

همه ی ما برای این که بتوانیم در خانواده یا محله به خوبی و با آرامش در کنار دیگران زندگی کنیم، به نظم نیاز داریم. به نظر شما برای برقراری نظم به چه چیزی نیازمندیم؟ آیا در جامعه های بزرگ تری چون روستا، شهر یا کشور بدون داشتن قوانین و مقررات می توانیم برای مدتی طولانی در کنار دیگران زندگی کنیم؟ چرا؟ برای انجام دادن یک فعالیت مثل بازی والیبال یا تماشا کردن آن، سفر کردن، تهیه ی یک نشریه، بازدید از یک محل تاریخی، اجرای یک اردوی دانش آموزی و ... چه طور؟ آیا انجام دادن این فعالیت ها بدون قوانین و مقررات امکان پذیر است؟ چرا؟

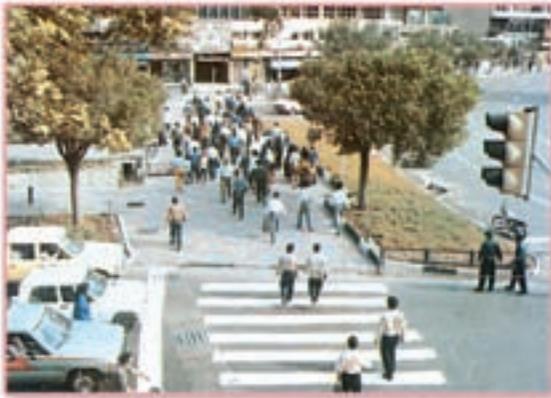
وجود قوانین و مقررات در کارهای مختلف برای ما بسیار اهمیت دارد اما فقط وجود این مقررات کافی نیست بلکه اجرای آن ها مهم تر است.

با این که اجرای قوانین و مقررات در کارهای مختلف برای ما بسیار اهمیت دارد، چرا همه ی ما در پای بندی و عمل به آن ها با یک دیگر تفاوت داریم؟

برای این که همه ی ما به اجرای قوانین و مقررات و برقراری نظم پای بند باشیم به چه چیزی نیاز داریم؟

همه ی ما بر این باور هستیم که جهان آفرینش بر اساس نظم آفریده شده است و خداوند برای رشد و سعادت ما و برقراری نظم در زندگی اجتماعی، وظایف و مقرراتی را برای ما تعیین کرده است و خود نیز ناظر بر اعمال ماست. همچنین برای به اجرا درآوردن این

مقررات و برقراری نظم باید شخص یا اشخاصی مسئولیت این کار را به عهده گیرند. در واقع عمل کردن به مقررات در صورتی ممکن است که فرد یا افرادی بر اجرای آن‌ها نظارت داشته

چرا باید قوانین و مقررات را رعایت کنیم؟

باشند. اگر پدر و مادر در خانواده، مدیر و معلم در مدرسه، و بزرگان و ریش سفیدان در یک محله برای اجرای مقررات و ایجاد نظم تلاش نکنند، این گروه‌ها (خانواده، مدرسه و ...) در رسیدن به اهداف خود با چه مشکلاتی مواجه خواهند شد؟

در گذشته در جوامع گوناگون، بزرگ‌تر خانواده، ریش سفید محل، کدخدا، رئیس قبیله، بزرگ خاندان، گزمه، محتسب و ... مسئولیت اجرای مقررات و برقراری نظم در جامعه را برعهده داشتند. البته خانواده‌ها و همسایگان، هریک بر رفتار اعضای جامعه نظارت می‌کردند و همه مراقب هم بودند تا مقررات به‌طور کامل اجرا شود و هیچ‌کس برخلاف نظم موجود رفتار نکند.

امروزه با بزرگ‌تر شدن جوامع و پیشرفت آن‌ها نیاز به نظم، بیش‌تر از گذشته احساس می‌شود؛ مثلاً رفت و آمد اتومبیل‌ها و حمل و نقل را در نظر بگیرید. بدون نظم و ترتیب، رفت و آمد اتومبیل‌ها مشکلات زیادی برای مردم فراهم می‌کند. اگر رهگذران در هر جای خیابان‌ها راه بروند، اتومبیل‌ها بدون توجه به علائم راهنمایی و رانندگی در هر جا توقف کنند، وارد خیابان‌های ورود ممنوع شوند، از چراغ قرمز عبور کنند و حق تقدم رهگذران را در محل‌های خط‌کشی شده رعایت نکنند، مشکلات زیادی برای مردم به‌وجود می‌آید. در چنین وضعی، افراد جامعه نمی‌توانند به راحتی از نقطه‌ای به نقطه‌ی دیگر سفر کنند؛ بنابراین، در یک جامعه برای رفت و آمد از نقطه‌ای به نقطه‌ی دیگر به نظم نیاز داریم.

در صورتی که فرد قوانین و مقررات را رعایت نکنند، برای خود و دیگران مشکلاتی به وجود می آورد.

بحث و گفت و گو کنید

آیا هرکس می تواند خود به برقراری نظم در رفت و آمد و حمل و نقل اقدام کند و به سایر رهگذران و رانندگان دستور دهد که چه کارهایی انجام دهند و چه کارهایی انجام ندهند؟ چرا؟

ما برای اجرای مقررات و برقراری نظم در رفت و آمد رهگذران و اتومبیل ها به یک مؤسسه ی قانونی نیاز داریم. چرا؟

اجرای مقررات برای ایجاد نظم نه تنها در رفت و آمد بلکه در فعالیت های دیگر ما نیز دیده می شود. مقررات مربوط به فعالیت های دانش آموزان، معلمان و مربیان مدرسه ی خود را در نظر بگیرید.

به نظر شما هدف از اجرای این مقررات چیست؟

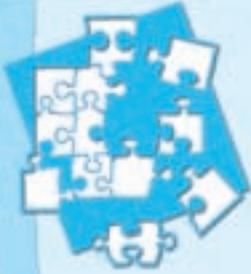
اگر فقط یکی از این مقررات (مثلاً داشتن برنامه ی منظم هفتگی) حذف شود، برای

دانش آموزان و معلمان و ... چه مشکلاتی به وجود می آید؟

چه کسی بر اجرای این مقررات نظارت دارد؟

آیا تنها رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی برای ایجاد نظم در جامعه کافی است؟

خلاصه کنید

– اجرای قوانین و مقررات به نظارت نیاز دارد.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– رعایت نظم در جامعه چه ضرورتی دارد؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱ – خداوند در قرآن می فرماید:

«اگر نیکی کنید، به خود نیکی کرده و اگر بدی کنید، به خود بدی کرده اید.»^۱

این آیه چه ارتباطی با مطالب درس دارد؟ استدلال کنید.

۲ – در طول یک هفته با استفاده از مطالب مجله ها، روزنامه ها و برنامه های

مختلف رادیو و تلویزیون، گزارش کوتاهی از زیان ها و خسارت های رعایت نکردن قوانین و مقررات تهیه کنید و به کلاس ارائه دهید.

۳ – با مراجعه به کتابخانه ی مدرسه و مشورت با پدر و مادر خود درباره ی

رعایت نظم در زندگی امامان – علیهم السّلام – یا یکی از بزرگان دین داستان کوتاهی بنویسید.

۱ – سوره ی اسراء، آیه ی ۷

راهنمایی و رانندگی در زندگی ما چه نقشی دارد؟

نتیجه گیری کنید

شما هر روز که از خانه بیرون می آید و راهی مدرسه می شوید، صحنه های مختلفی را می بینید.

آیا تاکنون صحنه ی تصادف دو یا چند اتومبیل را مشاهده کرده اید؟ صحنه ی تصادف اتومبیل با عابر پیاده را چه طور؟

آیا موتورسوارانی را دیده اید که با سرعت زیاد موجب ترس و نگرانی مردم می شوند یا با دیگر وسایل نقلیه یا عابران پیاده تصادف می کنند؟ چند نمونه از چنین صحنه هایی را که مشاهده کرده اید، در کلاس بازگو کنید.

به نظر شما علت به وجود آمدن این تصادفات چیست؟

آیا رانندگانی که مقررات عبور و مرور را رعایت نمی کنند، سلامت خود و دیگران را به خطر نمی اندازند؟

آیا این بی توجهی به قانون و مقررات، تجاوز به حقوق دیگر افراد جامعه به حساب نمی آید؟

آیا این قبیل افراد، بدون نظارت و کنترل سازمان ها و مؤسسات اجتماعی، نظم اجتماعی را رعایت خواهند کرد؟

چه مؤسسه و سازمانی مسئولیت نظارت بر رفت و آمد عابران پیاده و وسایل نقلیه را برعهده دارد؟ از وظایف این سازمان چه می دانید؟

برای به وجود آمدن نظم در جامعه، سازمان ها و مؤسسات مختلفی ایجاد شده اند که

به نظر شما چرا باید افراد
یا مؤسساتی بر اجرای
قوانین و مقررات در
جامعه نظارت داشته
باشند؟

اداره‌ی راهنمایی و رانندگی یکی از آنهاست. این اداره بخشی از نیروهای انتظامی کشور ما به حساب می‌آید.

وظایف راهنمایی و رانندگی در برابر مردم

افزایش تعداد وسایل نقلیه و عبور و مرور آنها برای مردم مشکلاتی ایجاد کرده است. به این ترتیب، وظیفه‌ی اداره‌ی راهنمایی و رانندگی بسیار سنگین است. این اداره برای ایجاد نظم در جامعه کارهای مختلفی انجام می‌دهد؛ از جمله:

– رفت و آمد وسایل نقلیه را در سرتاسر کشور کنترل می‌کند؛

– رانندگان متخلف را شناسایی و جریمه می‌کند؛

– به تصادفات وسایل نقلیه رسیدگی می‌کند و در صورت

لزوم، پس از تنظیم گزارش این تصادفات آنها را به مراجع قضایی می‌فرستد؛

– از داوطلبان دریافت گواهی‌نامه‌ی رانندگی امتحان

می‌گیرد و برای پذیرفته شدگان، گواهی‌نامه صادر می‌کند؛

– در شهرها و جاده‌ها برای نصب علائم و تابلوهای

راهنمایی با سازمان‌های دیگر همکاری می‌کند.^۱

– وسایل نقلیه را شماره‌گذاری می‌کند و با این روش، اطلاعات لازم را از وسایل نقلیه

و مالکان آنها به دست می‌آورد؛

– از رفت و آمد وسایل نقلیه‌ی دودزا و آلوده‌کننده‌ی هوا و محیط زیست جلوگیری

می‌کند؛

– با استفاده از صدا و سیما، روزنامه‌ها و برنامه‌های دیگر، مقررات رفت و آمد را به

مردم آموزش می‌دهد.

۱- مانند سازمان ترافیک و وزارت راه و ترابری.

اجرای قوانین و مقررات در صورتی ممکن است که فرد یا افرادی بر آن نظارت داشته باشند.

وظایف ما در برابر راهنمایی و رانندگی

بحث و گفت و گو کنید

اداره‌ی راهنمایی و رانندگی برای خدمت به مردم و ایجاد نظم در جامعه به وجود آمده است. به نظر شما آیا راهنمایی و رانندگی به تنهایی و بدون کمک مردم می‌تواند نظم را در جامعه برقرار کند؟

در مقابل، ما چه وظایفی داریم که اگر به آن‌ها عمل نکنیم، این سازمان نمی‌تواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد؟

در کلاس در مورد انتظارات مأموران راهنمایی و رانندگی از مردم گفت و گو کنید.

مأموران راهنمایی و رانندگی انتظار دارند که :

- با مقررات راهنمایی و رانندگی آشنا شویم و به آن‌ها احترام بگذاریم؛
- با مأموران راهنمایی و رانندگی همکاری و همدلی داشته باشیم؛
- بدون داشتن گواهی‌نامه، رانندگی نکنیم؛

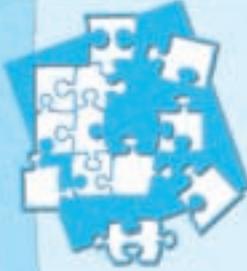
آیا مأموران راهنمایی و رانندگی بدون کمک مردم می‌توانند به وظایف خود به خوبی عمل کنند؟

- از کمر بند ایمنی استفاده کنیم ؛
- هنگام رانندگی، علائم و مقررات عبور و مرور را کاملاً رعایت کنیم و با بی احتیاطی و بی توجهی به قانون، جان خود و دیگران را به خطر نیندازیم ؛
- در خیابان از محل های خط کشی شده عبور کنیم و به علائم و قوانین مربوط به عابران پیاده توجه داشته باشیم ؛
- مدارک لازم برای رانندگی را همیشه همراه داشته باشیم و در صورت لزوم به مأموران راهنمایی ارائه دهیم ؛
- هنگام رانندگی سرعت مجاز در شب و روز را رعایت کنیم ؛
- به برنامه های آموزشی که از طریق صدا و سیما و روزنامه ها منتشر می شود و نیز به توصیه های اداره ی راهنمایی و رانندگی توجه کنیم ؛
- هنگام برخورد با راننده یا عابر پیاده ی متخلف، دوستانه به او تذکر دهیم و نتایج ناگوار قانون شکنی را یادآور شویم .
- متأسفانه بعضی افراد به علت رعایت نکردن مقررات، باعث خسارت های مادی و معنوی زیادی می شوند .

همه‌ی افرادی که پیاده یا با ماشین در خیابان‌ها حرکت می‌کنند، باید بدانند که رفتار آن‌ها بر رفتار دیگران اثر می‌گذارد. رانندگی مانند بسیاری از دیگر رفتارهای انسان، رفتاری اجتماعی است. اگر این رفتار سالم باشد، به سلامت جامعه کمک می‌کند و اگر ناسالم باشد، سلامت جامعه را به خطر می‌اندازد.

چه مؤسسات دیگری در ایجاد نظم در جامعه نقش دارند؟

خلاصه کنید

– برای برقراری نظم در جامعه، سازمان‌ها و مؤسسات مختلفی ایجاد شده‌اند که اداره‌ی راهنمایی و رانندگی یکی از آن‌هاست.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– اداره‌ی راهنمایی و رانندگی از چه راه‌هایی به مردم آموزش می‌دهد؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱– آمار نشان می‌دهد که در کشور ما حوادث رانندگی و خسارت‌های ناشی از آن در مقایسه با کشورهای دیگر رقم بسیار بالایی دارد. برای کاهش این حوادث و خسارت‌های ناشی از آن چه راه‌هایی وجود دارد؟ افراد، سازمان‌های مختلف و دولت در این زمینه چه نقشی می‌توانند ایفا کنند؟

با استفاده از منابع مختلف (روزنامه‌ها، صدا و سیما، مصاحبه با افراد و ...) در این باره گزارش کوتاهی تهیه کنید و به کلاس ارائه دهید.

۲– دو نمونه‌ی زیر را مقایسه کنید و درباره‌ی تفاوت‌های آن‌ها با یک‌دیگر، یک بند بنویسید.

الف – شهری که دارای اداره‌ی راهنمایی و رانندگی است.

ب – شهری که اداره‌ی راهنمایی و رانندگی ندارد.

فصل پنجم

پست

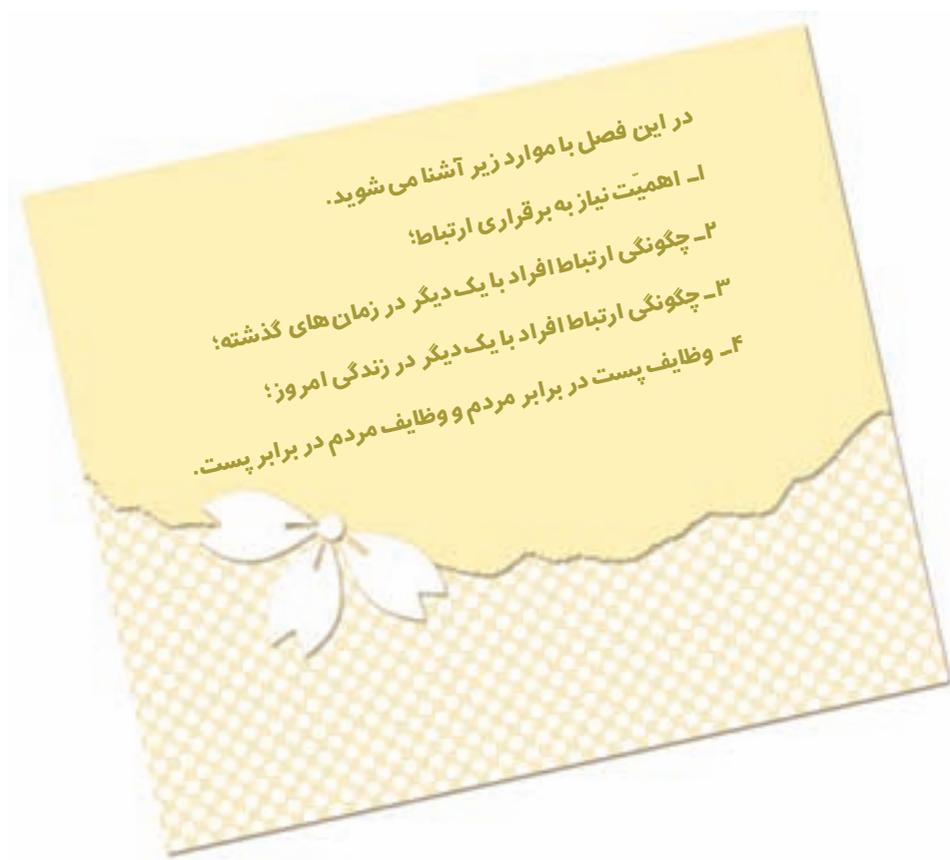

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا

ای مؤمنان صبور و شکیبا باشید و یکدیگر را به صبر و
پایداری سفارش کنید و با هم در ارتباط باشید.

(آل عمران ۲۰۰)

حتماً شما هم علاقه مندید که با دوست خود که در شهر دیگری زندگی می کند، مکاتبه کنید. دوست دارید با بستگانتان که دور از شما زندگی می کنند، ارتباط داشته باشید و از حال آن ها اطلاع پیدا کنید. بسیاری از شما دوست دارید از طریق روزنامه ها، مجلات و صدا و سیما از رویدادهای مختلف کشور و حوادث مهم جهان مطلع شوید. به طور کلی، شما بی خبری و بی اطلاعی از وضع دوستان، بستگان و کشور را نمی توانید تحمل کنید. این ها نشانه‌ی این است که شما به برقراری ارتباط با دیگران نیاز دارید و در زندگی اجتماعی نمی توانید بدون ارتباط با دیگران، نیازهای خود را برطرف کنید.

چرا با یک دیگر ارتباط برقرار می‌کنیم؟

در کشور انگلستان سالانه تعداد زیادی جوجه تیغی در بزرگراه‌ها و جاده‌های خارج شهر در اثر برخورد با اتومبیل‌ها کشته می‌شوند. این جوجه تیغی‌ها طبق غریزه، در مقابل اتومبیل‌هایی که در جاده به سرعت رفت و آمد می‌کنند، به هنگام ترس در خود جمع می‌شوند و به صورت یک گلوله‌ی تیغی درمی‌آیند. این عمل در طبیعت مانع از آن می‌شود که جانوران خطرناک به جوجه تیغی‌ها صدمه بزنند ولی اتومبیل‌های تندرو بدون توجه، آن‌ها را زیر چرخ‌های خود له می‌کنند و رد می‌شوند. جوجه تیغی‌های دیگر نیز می‌بینند که هم‌نوعانشان به این شکل از بین می‌روند ولی قادر نیستند تجربه‌ی خود را برای دیگران بیان کنند و آن‌ها را از خطر له شدن زیر چرخ‌های اتومبیل‌ها آگاه سازند.

مقایسه و نتیجه‌گیری کنید

بار دیگر مطلب مربوط به جوجه تیغی‌ها را با دقت بخوانید و درباره‌ی آن فکر کنید. اگر انسان‌ها با چنین مشکلی مواجه شوند، چه عکس‌العملی نشان می‌دهند؟ از مقایسه‌ی عکس‌العمل جوجه تیغی و انسان چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟ به نظر شما انسان‌ها چگونه می‌توانند تجربیات خود را به دیگران منتقل کنند؟

حیوانات در طبیعت با استفاده از غریزه‌ی خود از بسیاری خطرهای نجات می‌یابند. در صورتی که غریزه‌ی انسان‌ها برخلاف حیوانات ضعیف است و آنان نیازمندند که روش‌های زندگی کردن و رفع نیازهای خود را از دیگران یاد بگیرند و از تجربیات آن‌ها استفاده کنند؛ بنابراین، انسان به برقراری ارتباط با دیگران نیاز دارد. انسان‌ها می‌توانند با یک‌دیگر ارتباط برقرار کنند و منظورهای خود را به هم بفهمانند.

نوزاد انسان با گریه کردن به اطرافیان خود می فهماند که گرسنه است و وقتی سیر می شود، رضایت خود را با لبخندی نشان می دهد. نوزاد انسان در برقراری ارتباط با دیگران و فهماندن خواسته های خویش توانایی بسیار محدودی دارد ولی هر چه بزرگ تر می شود، کلمات و نشانه هایی را یاد می گیرد و می تواند با دیگران بیش تر ارتباط برقرار کند.^۱

انسان به وسیله ی زبان می تواند پیچیده ترین و مشکل ترین مفاهیم و احساسات را به دیگران منتقل کند. اگر انسان نمی توانست منظور خود را به دیگران بفهماند، دانش بشری هیچ گاه پیشرفت نمی کرد. دلیل پیشرفت های سریع علمی و فنی انسان، این است که او توانسته است تجربیات خود را به دیگران منتقل کند و از تجربه های آنان بهره مند شود. هر نسل بشر با استفاده از زبان و سایر نشانه ها (نمادها)، تجربه های خود را به نسل بعد منتقل می سازد.

یک جمله به زبان های گوناگون
 فارسی : من خدا را دوست دارم.
 عربی : أَنَا أُحِبُّ اللَّهَ.
 انگلیسی : I Love God.

حیوانات نیز برای برقرار کردن ارتباط با هم نوعان خود از روش های مختلفی استفاده می کنند؛ مورچه ها بو می کشند، جیرجیرک ها صدا های زیادی را می شنوند، پرندگان فریاد می کشند، گربه ها هنگام احساس خطر پشت خود را خمیده می کنند و سگ ها برای تشکر و به علامت رضایت، دُم تکان می دهند؛ بنابراین، حیوانات نیز تا اندازه ای می توانند منظور خود را به دیگران بفهمانند. توانایی انسان در برقراری ارتباط با دیگران بسیار گسترده تر از حیوانات است. در واقع، آنچه انسان را به گونه ای برجسته از سایر موجودات جدا می کند، قدرت فوق العاده ی او در برقراری ارتباط است؛ بنابراین، رفع بسیاری از نیازهای ما وابسته به توانایی ارتباطی ماست. هر اندازه که از قدرت ارتباطی بیش تری برخوردار باشیم، بهتر می توانیم نیازهای خود و جامعه مان را برطرف کنیم.

۱- سوره ی الرحمن آیات ۲ و ۳ : خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَّمَهُ الْكَلِمَاتِ

نمونه بیاورید و استدلال کنید

نیاز ارتباطی به امروز محدود نمی شود. بشر همواره در طول تاریخ به ارتباط با دیگران نیازمند بوده و از راه های گوناگون این نیاز را برطرف می کرده است. به نظر شما، انسان های نخستین چگونه منظور خود را به دیگران می فهمانده اند؟

با گذشت زمان، انسان چه ابزارهای دیگری را برای انتقال پیام های خود به کارگرفته است؟

امروزه انسان برای انتقال تجربیات، احساسات و عقاید خود از چه امکانات و ابزارهایی استفاده می کند؟

در صورتی که از این امکانات و ابزارها استفاده نکنیم، آیا می توانیم نیازهایمان را به موقع برطرف سازیم؟ در این صورت، جامعه با چه مشکلاتی روبه رو خواهد شد؟

امروزه انسان از امکانات و ابزارهای گوناگونی برای انتقال اطلاعات استفاده می کند.

امکانات و ابزارهای جدید ارتباطی به ما کمک می‌کنند تا کارهای خود را سریع‌تر و بهتر انجام دهیم. در واقع، امروزه انسان‌ها بدون استفاده از وسایل ارتباطی از قبیل رادیو، تلویزیون، رایانه، تلفن، پست، تلگراف، ماهواره و ... با مشکلات زیادی روبه‌رو می‌شوند. اگر ما برای فرستادن نامه‌ها و محمولات خود از پست استفاده نکنیم و همانند گذشته بخواهیم خود آن‌ها را به دست دیگران برسانیم یا به جای استفاده از تلفن بخواهیم به طور مستقیم با افراد صحبت کنیم، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟ گستردگی امکانات و پیچیده شدن نیازهای انسانی موجب شده است که روزانه به میزان زیادی با دیگران ارتباط مستقیم و غیرمستقیم داشته باشیم. «دیگران» چه کسانی هستند؟ افراد فامیل، دوستان، آشنایان، همکاران، اداره‌ها، شرکت‌ها، فروشگاه‌ها، پایانه‌ها (ترمینال‌ها)، نیروی انتظامی، آتش‌نشانی، اورژانس، بیمارستان‌ها و ...؛ اگر برای برقراری ارتباط با هریک از این‌ها به مراجعه‌ی مستقیم نیازمند باشیم و نتوانیم از تلفن، پست، تلگراف و سایر روش‌های ممکن استفاده کنیم، قادر نخواهیم بود نیازهایمان را به موقع برطرف سازیم. در این صورت، مشکلات زیادی در جامعه به وجود خواهد آمد.

بهترین ابزارهای ارتباطی، ابزارهایی هستند که منظور ما را بهتر و سریع تر منتقل می کنند. اگر ابزارهای ارتباطی ما ضعیف و کند باشند یا این که برای ارتباط با دیگران از ابزارهای قوی و سریع استفاده نکنیم، بسیاری از نیازهایمان برطرف نمی شوند.

خلاصه کنید

— انسان برای برطرف کردن احتیاجات خود، به برقراری

ارتباط با دیگران نیاز دارد.

.....

.....

.....

بپرسید و پاسخ دهید

— زبان در ایجاد ارتباط میان انسان‌ها چه نقشی دارد؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱— روز جهانی ارتباطات کدام روز سال است؟

چرا یکی از روزهای سال را روز ارتباطات نامیده‌اند؟ در این زمینه تحقیق

کنید.

۲— نمایشگاهی با عنوان «ارتباطات» در مدرسه‌ی خود دایر کنید. برای

برگزاری این نمایشگاه لازم است دانش‌آموزان کلاس‌های دوم مدرسه با یکدیگر

همکاری داشته باشند. برای ایجاد هماهنگی و برگزاری بهتر نمایشگاه از تجربیات

و راهنمایی‌های معلمان و مسئولان مدرسه‌ی خود استفاده کنید.

۳— چرا امروزه فراگیری سایر زبان‌ها (عربی، انگلیسی و...) اهمیت دارد؟

در یک بند توضیح دهید.

پست در زندگی ما چه نقشی دارد؟

فکر کنید و پاسخ دهید

حتماً بارها اتفاق افتاده است که پستی محله، زنگ خانه تان را زده و نامه یا کارت دوستانتان را به شما رسانده است. شما نیز نامه‌های زیادی برای دوستان و فامیل‌های خود نوشته و پست کرده‌اید. تنها زحمتی که شما برای فرستادن یک نامه می‌کشید، این است که نامه را می‌نویسید و درون پاکت مخصوص می‌گذارید. آن‌گاه نشانی را بر روی پاکت می‌نویسید و به تعداد لازم تمبر بر آن می‌چسبانید و آن را در صندوق پست می‌اندازید.

آیا تاکنون فکر کرده‌اید که چگونه این نامه به دست دوست یا فامیل شما که در فاصله‌ای بسیار دور از شما زندگی می‌کند، می‌رسد؟

این نامه چه مراحل را طی می‌کند تا در مدت زمان کوتاهی به مقصد برسد؟ چه افراد و امکاناتی به کارگرفته شده‌اند تا میلیون‌ها نامه، کارت پستال و بسته‌های کوچک و بزرگ پستی به سرعت و سلامت از نقطه‌ای به نقاط دیگر برسند؟

چه مؤسسه و سازمانی این مسئولیت مهم را برعهده دارد؟

این مؤسسه کدام یک از نیازهای ما را برطرف می‌کند؟

اگر این مؤسسه نبود، مردم با چه مشکلاتی مواجه می‌شدند؟

از وظایف این مؤسسه چه می‌دانید؟

خدمات پست به مردم

پست مؤسسه‌ای است که از طرف مردم برای رفع بخشی از نیازهای ارتباطی آن‌ها

ایجاد شده است. اگر مردم برای انجام دادن فعالیت‌های ارتباطی خود از امکانات پستی استفاده کنند، بسیاری از مشکلاتشان به راحتی حل می‌شود.

پست برای بالا بردن سطح دانش و اطلاعات مردم، روزنامه، مجله، کتاب و سایر مطبوعات را با قیمتی بسیار کم‌تر از کالاهای دیگر در تمام کشور توزیع می‌کند. بعضی از سازمان‌ها، نشریه یا کتاب مورد درخواست شما را تهیه می‌کنند و از طریق پست در منزل به شما تحویل می‌دهند.

پست قادر است برای رفاه و راحتی مردم، بسیاری از وسایل مورد نیاز آن‌ها را خریداری کند و در منزل به آنان تحویل دهد. هم‌چنین در امور مبادله و جابه‌جایی پول نیز خدماتی ارائه می‌دهد تا هر نوع پول یا اوراق بهادار (مثل چک) به سرعت به مقصد برسد.

اگر مردم نخواهند به‌طور مستقیم به اداره‌ی پست محل خود مراجعه کنند، می‌توانند با تلفن تماس بگیرند تا مأموران پستی به منزل آن‌ها مراجعه و امانت یا نامه‌ی آن‌ها را دریافت کنند. با استفاده از پست تصویری نیز می‌توان در زمانی کوتاه، تصویر سند یا نامه را به‌طور هم‌زمان به شهر بسیار دوری فرستاد.

به نظر شما اگر مردم همه‌ی این کارها را خود انجام دهند و برای رفع نیازهای ارتباطی از پست استفاده نکنند، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟

اگر هرکس، خود برای خرید مجله و کتاب به کتاب‌فروشی‌های مرکز شهر مراجعه کند؛ برای خرید همه‌ی وسایل مورد نیازش به مراکز خرید برود؛ برای رساندن پول به کسی، آن را در دست بگیرد و به فرد مورد نظر برساند؛ بسته‌های سنگین را با خود حمل کند تا به مقصد برسد و... مشکلات بسیار زیادی برای همه‌ی مردم به وجود می‌آید. مخصوصاً اگر مقصد شهر دیگری باشد، این مشکلات چندین برابر خواهد شد.

انجام دادن تمامی این فعالیت‌ها به وسیله‌ی خود مردم و استفاده نکردن از امکانات پست، رفت و آمد افراد را در سطح شهرها و جاده‌ها بسیار زیاد می‌کند. ترافیک سنگین خیابان‌ها و جاده‌ها شهر را آلوده و اتوبوس‌ها را شلوغ می‌کند و باعث ازدحام جمعیت می‌شود. به علاوه، در این صورت وقت همه‌ی مردم تلف خواهد شد. چنانچه مردم برای انجام دادن این

کارها از پست کمک بخواهند، می‌توانند وقت خود را صرف فعالیت‌های مفیدتری کنند. علاوه بر این، حمل پول و اشیای ارزشمند دیگر با خطر گم شدن و به سرقت رفتن همراه است. «پست» با حمل و نقل نامه‌ها و امانت‌های مردم به صورت عمومی مانع به هدر رفتن وقت و هزینه می‌شود و مطمئن‌تر است. علاوه بر خدمات گفته شده، پست کارهای دیگری نیز انجام می‌دهد. ثبت نام و خدمات آزمون‌های سراسری، قبول اشتراک تمبرهای یادگاری و توزیع نتایج آزمایشگاه‌ها از جمله‌ی این خدمات می‌باشد. آیا می‌توانید نمونه‌های دیگری از خدمات پست را نام ببرید؟

برای این که بتوانید از امکانات پست برای رفع نیازهای زندگی خود بهتر استفاده کنید، لازم است با بعضی از واژه‌ها و اصطلاحات پستی آشنا شوید.

مرسولات: عبارت است از کلیه‌ی چیزهایی که اشخاص برای یک‌دیگر می‌فرستند. این چیزها شامل نامه‌ها، کارت پستال‌ها، مطبوعات و بسته‌های دیگر است.

مرسولات سفارشی: شامل مرسولاتی است که فرستندگان با تحویل دادن آن‌ها به اداره‌ی پست «قبضی» به عنوان «رسید» دریافت می‌کنند. در صورتی که این مرسولات گم یا خراب شوند، اداره‌ی پست پول آن‌ها را می‌پردازد.

مرسولات پیشتاز: مرسولاتی هستند که فرستندگان آن‌ها می‌خواهند سریع‌تر از سایر مرسولات به مقصد برسند.

وظایف ما در مقابل پست

پست مؤسسه‌ای است که برای خدمت به مردم به وجود آمده است و می‌کوشد بخشی از نیازهای ارتباطی مردم را برطرف کند.

آیا این مؤسسه به تنهایی و بدون کمک مردم می‌تواند مسئولیت خود را با سرعت و دقت انجام دهد؟

ما در مقابل این مؤسسه چه وظایفی داریم که اگر به آن‌ها عمل نکنیم، این مؤسسه نمی‌تواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد؟
 پست از ما چه انتظاراتی دارد؟ در این باره در کلاس گفت و گو کنید.

پست از ما انتظار دارد :

— برای این که نامه یا امانت حتماً و به موقع به دست گیرنده‌ی آن برسد، در سمت بالای

پاکت به مقدار کافی تمبر بچسبانیم ؛

— آدرس فرستنده را در سمت چپ بالای

پاکت و آدرس گیرنده را در قسمت پایین سمت راست پاکت بنویسیم ؛

— کد پستی، نشانی فرستنده و گیرنده را در

جای خود بنویسیم تا نامه‌ی ما سریع‌تر به مقصد برسد. کد پستی همه‌ی خانه‌ها در برجسب‌هایی بر روی در یا کنتور برق آن‌ها چسبانده شده است،

همچنین در قبض تلفن نیز درج می‌شود ؛ آیا شما کدپستی منزل خود را می‌دانید؟

— هیچ‌گاه اشیایی از قبیل سنجاق، سکه و سایر اشیای فلزی را در پاکت نامه قرار ندهید.

— هیچ‌گاه پول را در پاکت نامه قرار ندهید. برای فرستادن پول به اداره‌ی پست

مراجعه و از پست مالی استفاده کنید.

تمبر

در روزگاران قدیم هزینه‌ی جابه‌جا کردن نامه را از گیرنده‌ی آن دریافت می‌کردند اما بعدها به دلیل مشکلات زیادی که این کار داشت، روش استفاده از تمبر جایگزین آن شد. هنگامی که از تمبر استفاده می‌کنیم و آن را بر روی پاکت نامه می‌چسبانیم، درواقع کرایه‌ی حمل نامه و رسیدن آن را به مقصد می‌پردازیم. در ابتدا تنها نقش پادشاهان بر روی تمبرها

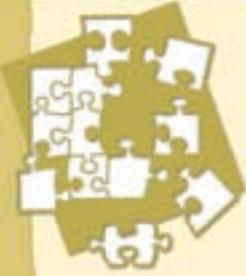
زده می‌شد ولی به تدریج منظره‌های طبیعی، وقایع تاریخی، تصویر شخصیت‌های ملی و مذهبی و مناسبت‌های گوناگون نیز برای این کار مورد استفاده قرار گرفتند. هر تمبر یک قطعه کاغذ بهادار است که در عین زیبایی می‌تواند نشانگر اعتقادات و آداب و رسوم یک جامعه باشد. نوجوانان با جمع‌آوری تمبرهای گوناگون می‌توانند اشخاص، مکان‌ها، کشورها، تاریخ، جانوران، گل‌ها و درختان را بشناسند. در ضمن، با انجام دادن این کار در تهیه‌ی یک مجموعه (کلکسیون) نیز مهارت یابند.

هر تمبر یک قطعه کاغذ بهادار است که در عین زیبایی می‌تواند نشانگر اعتقادات و آداب و رسوم یک جامعه باشد.

خلاصه کنید

— برای رفع نیازهای ارتباطی ما، سازمان‌ها و مؤسسات مختلفی در جامعه به وجود آمده‌اند که شرکت پست یکی از آنهاست.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

— به نظر شما «پست» از نظر اقتصادی چه منافعی برای جامعه دارد؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱- درباره‌ی خدماتی که پست برای آموزش و پرورش و مدارس کشور انجام می‌دهد، تحقیق کنید و عبارت زیر را در پنج سطر تکمیل کنید.
اگر پست نبود، ...

۲- سؤال‌های زیر را با پدر و مادر یا خواهر و برادر بزرگ‌تر خود در میان بگذارید و با آن‌ها مصاحبه کنید.

الف- اداره‌ی پست در اداره، سازمان، کارگاه یا کارخانه‌ی آن‌ها چه خدماتی را ارائه می‌دهد؟

ب- اگر پست وجود نداشت، آن‌ها با چه مشکلاتی روبه‌رو می‌شدند؟

پ- روز جهانی پست چه روزی است و دلیل انتخاب آن چیست؟

ت- پست الکترونیک چیست و در چه مواردی می‌توان از آن استفاده کرد؟
حاصل این گفت و گو را در یک گزارش کوتاه تنظیم کنید و در کلاس

ارائه دهید.

فصل ششم

جمعیت هلال امور - بیمه

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

به راستی مؤمنان برادر یک دیگرند

(حجرات ۱۰)

خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ وَاوَاكَ

بهترین برادر تو کسی است که با تو هم دردی کند.

(غررالحکم ۵۰۱۴)

شما گاهی از طریق اخبار صدا و سیما مطلع می شوید که سیل مناطقی را ویران کرده است یا این که تعدادی انسان و خانه در اثر وقوع زلزله از بین رفته اند. گاهی می شنوید که در همسایگی شما خانواده ای فقر مالی دارد و نمی تواند هزینه های زندگی خود را تأمین کند. هم چنین، هنوز هم شاهد هستیم که مسلمانان فلسطین اشغالی در اثر حملات رژیم اشغالگر قدس به شهادت می رسند.

با شنیدن این خبرها، اولین واکنش اغلب شما این است که می گوئید: «ای کاش من هم آن جا بودم و به این انسان های خسارت دیده و مظلوم کمک می کردم». این واکنش و احساس شما نشان می دهد که انسان ها به همدلی یک دیگر نیاز دارند؛ بنابراین، شما دوست دارید در سختی ها و مشکلات دیگران سهیم باشید و دیگران نیز در موقع بروز مشکلات، شما را یاری کنند.

در این فصل با مسائل زیر آشنا می شوید.

۱- نیاز انسان به همدلی،

۲- چگونگی همدلی انسان ها در زمان های گذشته،

۳- به وجود آمدن سازمان ها و مؤسساتی برای همدلی و همیاری انسان ها،

۴- اهداف و وظایف سازمان جوانان جمعیت هلال احمر و بیمه در همدلی با انسان ها،

۵- وظایف شما دانش آموزان در مقابل سازمان جوانان جمعیت هلال احمر و بیمه برای همدلی با دیگران و یاری کردن آنان.

چرا با یک دیگر همدلی می‌کنیم؟

بحث و گفت و گو کنید

حتماً برای شما هم بارها اتفاق افتاده است که مدتی بیمار شده‌اید. در زمان بیماری به خوبی متوجه می‌شوید که دیگران از این که شما دچار مشکل شده‌اید، ناراحت‌اند. پدر و مادرتان برای مداوای شما تلاش می‌کنند و شما را نزد پزشک می‌برند. برادر یا خواهرتان با شما مهربان‌تر از گذشته می‌شود و کارهایی را برایتان انجام می‌دهد. دوستانتان نیز به عیادت شما می‌آیند. به این ترتیب، شما احساس می‌کنید که دیگران از این که بیمار شده‌اید، ناراحت‌اند و دوست دارند حال شما هرچه زودتر خوب شود.

— اگر اعضای خانواده یا دوستانتان با شما این‌گونه رفتار نکنند، چه

احساسی می‌کنید؟

— فکر می‌کنید در چه مواردی باید با یک دیگر همدلی کرد؟

به نظر شما چرا انسان‌ها باید با یک دیگر همدلی کنند؟

برای همه‌ی ما در زندگی مشکلاتی پیش می‌آید که خود به تنهایی قادر به رفع آن‌ها نیستیم و به کمک دیگران نیاز داریم. ما بدون همدلی دیگران احساس تنهایی می‌کنیم و ادامه‌ی زندگی در چنین شرایطی برایمان دشوار می‌شود. پس، نتیجه می‌گیریم که **ما به همدلی با یک دیگر نیاز داریم** و باید برای رفع مشکلات هم تلاش کنیم.

چه راه‌های دیگری را برای همدلی با دیگران پیشنهاد می‌کنید؟

نیاز به همدلی همیشه در انسان‌ها بوده است. در گذشته نیز انسان‌ها برای حل مشکلات با هم همدلی می‌کردند و مشکلات را به کمک یک‌دیگر برطرف می‌ساختند. وقایع و حوادثی از قبیل زلزله، طوفان، سیل و جنگ بسیاری از خانواده‌ها را بی‌خانمان،

بی‌سرپرست، مجروح و بیمار می‌کند. انسان‌ها همیشه به دنبال راهی بوده‌اند تا بهتر بتوانند با افراد مشکل‌دار همدلی کنند. در زمان‌های گذشته که افراد جامعه به هم نزدیک‌تر بودند، همدلی خانواده‌های همسایه و فامیل برای حل مشکلات کافی بود. مسجدها نیز در همدلی با مردم نقش مهمی داشتند. آن‌ها با جمع‌آوری کمک‌های نقدی و جنسی مردم، خانواده‌های مشکل‌دار را سرپرستی می‌کردند و آنان را برای زندگی عادی آماده می‌ساختند. امروز نیز همسایه‌ها، افراد فامیل و مسجدها در همدلی با خانواده‌های مشکل‌دار، نقشی مهم ایفا می‌کنند. در زمان‌های گذشته به‌علت کمبود وسایل ارتباطی و نبودن تلفن، رادیو، تلویزیون و روزنامه‌ها، مردم یک منطقه به‌موقع از وضع مردم مناطق دیگر باخبر نمی‌شدند؛ بنابراین، هنگامی که مردم یک شهر یا آبادی دچار حوادث طبیعی مثل زلزله یا سیل می‌شدند، می‌بایست خود به‌تنهایی با مشکلات و مصایب دست و پنجه نرم کنند. امروزه با گسترش وسایل ارتباطی، مردم یک کشور به‌سرعت از حال و وضع هم‌وطنان خود در مناطق دیگر باخبر می‌شوند. در این شرایط، هرکس می‌تواند به اندازه‌ی توان خود به افراد مصیبت‌زده کمک کند. هر فردی که احساس مسئولیت می‌کند، می‌تواند به کمک همسایگان و فامیل خود امکانات و وسایل موردنیاز را جمع‌آوری کند و آن‌ها را برای مردم نیازمند در شهرهای دیگر ببرد. در محله‌ای که شما در آن زندگی می‌کنید، چه کسانی برای انجام دادن چنین کارهایی آمادگی بیش‌تری دارند؟

فکر کنید و پاسخ دهید

هنگامی که مردم یک منطقه با حوادث طبیعی مانند زلزله یا سیل روبه‌رو می‌شوند، کارهای زیادی باید انجام گیرد؛ مانند:

– بیرون کشیدن مصدومان و اجساد از زیر آوار،

– فراهم کردن خوراک و پوشاک برای افراد مصیبت‌زده و ایجاد مسکن موقت برای آن‌ها.

آیا می‌توانید چند نمونه‌ی دیگر از این فعالیت‌ها را بیان کنید؟
 به نظر شما آیا تنها با استفاده از روش‌های قدیمی همدردی (که قبلاً بیان شد) می‌توانیم همه‌ی کارهایی را که لازم است، انجام دهیم؟
 چه مؤسسه و سازمانی مسئولیت هدایت نیروها و کمک‌های مردمی را در جهت بهتر یاری رساندن به مصیبت‌زدگان برعهده دارد؟
 به نظر شما اگر چنین سازمانی برای یاری رساندن به مصیبت‌زدگان نباشد و مردم خود به صورت مستقل به کمک آن‌ها بشتابند، چه مشکلاتی ممکن است پیش آید؟
 در جامعه‌ی جدید به علت گسترش نیازها و ارتباطات، همدردی شکل جدیدی پیدا

کرده است. امروزه همدردی تنها به افراد فامیل و همسایگان در یک محله محدود نمی‌شود بلکه همه‌ی مردمی را که در یک کشور یا حتی سایر کشورها زندگی می‌کنند، دربر می‌گیرد. از این‌رو دیگر نمی‌توان تنها از روش‌های قدیمی همدردی و کمک به افراد یک جامعه که دچار مشکل شده‌اند، استفاده کرد. در جامعه‌ی جدید علاوه بر روش‌های قدیمی، روش

همه‌ی ما به همدلی و همدردی نیاز داریم.

جدیدی مورد نیاز است که بتواند مشکلات مصیبت‌زدگان را به طور اساسی رفع کند. به نظر شما در جامعه‌ی جدید مردم چه روشی را انتخاب کرده‌اند؟

خلاصه کنید

— همه‌ی انسان‌ها به همدلی و همدردی نیاز دارند.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

— آیا در جوامع امروزی بدون وجود مؤسسه‌ها می‌توان همدلی با افراد

جامعه را هماهنگ کرد؟ چرا؟

.....

.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱ — حضرت امام خمینی (ره) در مورد همدلی با مردم مسلمان فلسطین در مبارزه با رژیم اشغالگر قدس چه توصیه‌هایی داشته‌اند؟ در این مورد می‌توانید با پدر و مادر خود مشورت کنید و از کتابخانه‌ی مدرسه‌تان نیز استفاده نمایید.

۲ — تحقیق کنید و به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

الف — جشن عاطفه‌ها در چه زمانی و چرا برگزار می‌شود؟

ب — ضرب‌المثل «همدلی از هم‌زبانی بهتر است» چه مفهومی دارد؟

پ — آیا کمک گرفتن از دیگران به هنگام مشکلات و تقاضای همدلی از

آنها، کار درستی است؟ چرا؟

ت — آیا همدلی با افرادی که دچار مشکل شده‌اند، بدون تقاضای کمک

از طرف آنها امکان‌پذیر است؟

چه راه‌هایی برای همدلی با دیگران وجود دارد؟

بحث و گفت و گو کنید

همه روزه در صفحه‌ی حوادث روزنامه‌ها با خبرهایی مانند آن‌چه در تصویر زیر می‌بینید رو به رو هستیم و چه بسا به سادگی از خواندن دقیق آن‌ها نیز صرف نظر می‌کنیم.

انسان در زندگی با خطرها و حوادث ناگواری مانند: سیل، آتش‌سوزی، زلزله، تصادف اتومبیل و ... مواجه می‌شود. بعضی از این حوادث، غیرقابل پیش‌بینی و پیش‌گیری هستند و همواره اشخاص، خانواده‌ها و اموال جامعه را تهدید می‌کنند. شاید به همین دلیل است که می‌گویند: «حادثه هیچ‌گاه خبر نمی‌کند.»

بار دیگر این خبرها را با دقت بخوانید و درباره‌ی سؤال زیر در کلاس گفت و گو کنید.

- در صورت بروز اتفاقات پیش‌بینی نشده، چه کارهایی برای کمک به آسیب‌دیدگان و همدلی با آن‌ها می‌توانیم انجام دهیم؟
- چه مؤسسه‌ها و سازمان‌هایی در این زمینه فعالیت می‌کنند؟
- به نظر شما آیا می‌توان برخی از این حوادث را پیش‌بینی کرد؟
- چگونه می‌توان برای مقابله‌ی با آن‌ها آماده شد؟
- آیا می‌توانید مؤسسه‌ها و سازمان‌هایی را که در این زمینه فعالیت می‌کنند نام ببرید؟

سازمان جوانان جمعیت هلال احمر

سازمان جمعیت هلال احمر هنگام بروز اتفاقات پیش‌بینی نشده، نقش فعالی در یاری رساندن به خانواده‌های آسیب‌دیده و همدردی با آن‌ها ایفا می‌کند. هدایا و کمک‌های شما نیز از طریق این جمعیت به دست آسیب‌دیدگان می‌رسد. ممکن است شما یا بعضی از دوستانتان عضو «سازمان جوانان» این جمعیت باشید.

سازمان جوانان هلال احمر برای رفع چه نیازی در جامعه به وجود آمده است؟

سازمان جوانان، مؤسسه‌ای دانش‌آموزی است و بیش‌تر اعضای آن را دانش‌آموزان داوطلب در مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان تشکیل می‌دهند؛ حتی مسئولیت بعضی از بخش‌ها را نیز دانش‌آموزان لایق برعهده دارند. اعضای این سازمان هر چند وقت یکبار، مخصوصاً در تعطیلات تابستان برای آموزش و کسب مهارت‌های لازم در یاری رساندن به مردم آسیب دیده، به اردوهای «سازمان جوانان» اعزام می‌شوند. شاید شما یا دوستانتان در یکی از این اردوها شرکت داشته‌اید. دانش‌آموزانی که همکاری مداوم با سازمان دارند، عضو رسمی آن شناخته می‌شوند. به این دانش‌آموزان کارت عضویت داده می‌شود و آن‌ها می‌توانند از مزایای این سازمان بهره‌مند شوند. به نظر شما، در مقابل مسئولیت مهم سازمان، ما چه وظایفی برعهده داریم که اگر به آن‌ها عمل نکنیم، سازمان نمی‌تواند وظایف خود را به درستی انجام دهد؟

کسب آمادگی برای انجام دادن خدمات امدادی، نمونه‌ای از فعالیت‌های سازمان جوانان هلال احمر است.

حال بیاییم این حوادث را از جهت دیگری بررسی کنیم. هر یک از این حوادث می‌تواند موجب خسارت‌های کوچک و گاه بزرگ شود؛ حوادثی که در مدت زمان کوتاهی، زحمات چندین ساله‌ی خانواده‌ای را بر باد دهد یا حاصل تلاش یک جامعه را به کام خود فرو برد.

چگونه می‌توان چنین خسارت‌هایی را جبران کرد؟ به نظر شما برای پیش‌گیری از این حوادث چه راه‌هایی وجود دارد؟

شاید فرد به تنهایی بتواند خسارت‌های کوچک را جبران کند اما آیا در مورد خسارت‌های بزرگ، چنین امکانی وجود دارد؟ آیا افراد جامعه می‌توانند بدون همکاری و همیاری با یک‌دیگر از عهده‌ی خسارت‌های ناشی از این حوادث برآیند؟ همکاری و همیاری در چنین مواردی به شکل‌های گوناگون از ابتدای زندگی اجتماعی انسان وجود داشته است ولی به تدریج کامل‌تر شده و به شکل امروزی درآمدن است که «بیمه» نامیده می‌شود.

مؤسسه‌ی بیمه برای جبران زیان‌های مالی به وجود آمده است و به موجب قراردادی تعهد می‌کند که در مقابل دریافت مبلغی به عنوان «حق بیمه»، خسارت‌های ناشی از حوادث معینی را جبران نماید.

ممکن است برای شما دانش‌آموزان نیز در داخل یا خارج از مدرسه حوادثی پیش آید. آیا می‌دانید که در برابر این حوادث بیمه هستید؟ شما در ابتدای هر سال تحصیلی با

پرداخت حق بیمه، کارت‌ی به نام «کارت بیمه‌ی حوادث» دریافت می‌کنید. با دریافت این کارت، شما در برابر انواع حوادثی که ممکن است در شبانه‌روز در داخل یا خارج از مدرسه پیش آید، بیمه می‌شوید و بیمه طبق قرارداد، هزینه‌ی ناشی از این حوادث را پرداخت می‌کند.

می‌دانید که امروزه اتومبیل در زندگی انسان نقش بسیار مهمی دارد. به نظر شما داشتن اتومبیل و رانندگی با آن چه خطرها و مسئولیت‌هایی را به همراه دارد؟ ممکن است خود اتومبیل با خطراتی مانند آتش‌سوزی، دزدی و تصادف روبه‌رو شود یا راننده‌ی آن با

عابران پیاده تصادف کند. براساس قانون، همه‌ی دارندگان وسایل نقلیه‌ی موتوری زمینی موظف‌اند با پرداخت حق بیمه‌ی سالانه، اتومبیل خود را بیمه کنند تا از این طریق بتوانند خسارت‌هایی را که ممکن است در طول سال به جان یا مال دیگران وارد کنند، جبران نمایند.

نمونه بیاورید

علاوه بر نمونه فعالیت‌های بیمه که پیش از این ذکر شد، بیمه می‌تواند زیان‌های ناشی از حوادث گوناگون دیگری را نیز جبران کند. شما با کدام یک از دیگر انواع بیمه آشنا هستید؟ چند نمونه ذکر کنید. هریک از این بیمه‌ها برای انسان چه فایده‌ای دارد؟

بیمه‌ی مرکزی ایران بر فعالیت‌های مؤسسات بیمه نظارت دارد و مقررات لازم در این زمینه را تهیه و تدوین می‌کند.

خلاصه کنید

– راه‌های گوناگونی برای همدلی با دیگران وجود دارد.

.....

.....

.....

پرسید و پاسخ دهید

– شما با عضویت و فعالیت در سازمان جوانان جمعیت هلال احمر، چه

توانایی‌هایی به دست می‌آورید؟

– اگر بیمه نباشد، در زندگی ما چه مشکلاتی به وجود می‌آید؟

.....

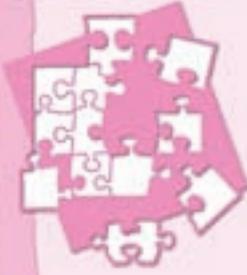
.....

.....

فعالیت خارج از کلاس

۱– اگر در مدرسه‌ی شما واحد سازمان جوانان جمعیت هلال احمر تشکیل شده است، از اعضای آن بخواهید تا از فعالیت‌های خود گزارشی تهیه کنند و اگر تشکیل نشده است، با دوستان و معلم خود مشورت کنید که چگونه می‌توانید این واحد را تشکیل دهید.

۲– علاوه بر سازمان جوانان هلال احمر، در جامعه، سازمان‌ها و مؤسسات دیگری نیز وجود دارند که برای کمک به مردم و همدلی با آن‌ها به وجود آمده‌اند. دو مورد از آن‌ها را نام ببرید و درباره‌ی وظایف هر یک اطلاعاتی جمع‌آوری

کنید و در کلاس ارائه نمایید.

۳- با مراجعه به صفحه‌ی حوادث روزنامه‌ها، سه حادثه را انتخاب کنید و تحقیق کنید که چگونه افراد خسارت دیده می‌توانند از همکاری و همیاری بیمه بهره‌مند شوند.

۴- درباره‌ی سؤال‌های زیر با اعضای خانواده‌ی خود گفت و گو کنید.

الف - آن‌ها از چه نوع بیمه‌هایی استفاده می‌کنند؟

ب - این بیمه‌ها چه فوایدی دارند؟

حاصل گفت و گوی خود را به صورت گزارشی کوتاه تنظیم کنید.

فهرست کتاب‌های مناسب و مرتبط با محتوای درسی

ملاحظات	سال انتشار	ناشر	مؤلف/مترجم	نام کتاب	ردیف
برگزیده‌ی جشنواره		مدرسه	مرتضی بهمن‌آزاد	ارزش‌ها	۱
»		کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	حمید گروگان	دیدار با فردا	۲
»		مدرسه	مرتضی بهمن‌آزاد	نگرش مثبت یا مثبت‌نگری	۳

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره ی مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۳۶۳ ۱۵۸۵۵ - گروه درسی مربوطه و یا پیام نگار: Email:

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر نشر ریختن کتاب بهاری